

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve.. 8 frt
Fél évre..... 4 »
Negyedévre..... 2 »
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

A székesfehérvári rabbigyűlés. Irta: Szabolcsi Miksa. —
Előbb katolikus, azután magyar. Irta: Dr. Sebestyén Károly.
— Szabadulás. (Jezsaiás). Fordította: Roboz Andor. — Gyöngy-
szemek a talmudból és midrasból. — A zsidó mint munkás.
Mirjam. Ösmerteti: Háber Samu. — Nagyon haragszanak ránk.
Hirek. — Pályázatok. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1898. augusztus 29.) 5658. Ellul hó 10-ike.
Hétfő 11-ike. Kedd 12-ike. Szerda 13-ika. Csütörtök 14-ike.
Péntek 15-ike. Szombat 16-ika. Hetiszidra: Ki-Szovó.
(Mózes V. könyve 26. fejezete kezdetétől a 29. fejezet
9. verséig.) Haftora: »Kumi óri ki-vó óréch...« (Jezsaiás
60. fejezete.)

A székesfehérvári rabbi-gyűlés.

Hajdanában, mikor még ez volt a zsidó jelszava: Boruch Hassém jóm-jóm, adjunk hálát Istennek külön-külön minden napért; mikor a zsidó ember távolról sem volt még olyan czélszerűségi ember és esze és gondolkodása nem csak azon járt, hogy gondoskodjék a jövőről, meg a jövő jövőjéről, a magáéről, a gyermekeiéről és gyermekei gyermekeiéről, mintha csak a gondviselést akarná pótolni, — abban az időben, mikor a zsidó ember hálálkodva, összetett kezekkel szólt: köszönöm, jó Istenem, hogy megtartottál tegnapról mára, ó, tarts meg engemet és tartsd meg enyéimet máról holnapra, napról-napra; mikor még, ó, mennyivel kevesebb gonddal, fejtöréssel küzdelemmel, no meg végtelenül kevesebb igénynyel élték napjaikat úkapáink és jutott idő az időből Istennek is, az ő Tórájának is minden jobb zsidó házban: történt, hogy idegenből jött, korát megelőzőtt mai féle czélszerűségi ur azt kérdezte a gazdag embernek a jesivából csak akkor beszerzett éleselméjű talmudista vejétől, ki egész nap a gemrát bujta: ugyan mondja csak, mi célt ér el ezzel az örök tanulással? Az így megzavart és meginterpellált fiatal talmid-chacham, ki ilyen kérdésre soha még csak nem is gondolt, nagy szemeket meresztve a kérdezőre, csodálkozva visszakérdezte: hát ennek még külön céljának kell lennie? Hát nem elég cél a tanulás? Hát a studium önmagáért nem érdemli meg az időt meg a fáradságot? Hát van-e nagyobb öröm a studiumnál? Hát van-e szebb jutalom a studiumnál? Hát van-e magasabb cél a studiumnál?

Ezzel a hajdani talmid-chachammal mi is azt feleljük azokra a kérdésekre, hogy mi is a célja a dunántuli rabbik összejöveteleinek, hogy hát maga az összejövetel is nem elég cél-e? Akik ott voltunk s a tanácskozásokat végighallgattuk, bátran állithatjuk, hogy magáért az eszmecseréért is érdemes az összejöveteleket meghonosítani, a mint hogy *meg is fogják honosítani* más országrészekben is, nemcsak a Dunántul.

Hazafias szellemtől áthatott, akadémikus műveltségű magyar rabbik, kik afölött tanácskoznak, hogy az egyházi életben mutatkozó bajokat miképp kellene megszüntetni, a hitoktatás körül észlelt hiányokat mi módon kellene reparálni; mint kellene egyáltalán jobb és nemezebb szellemet lehelni a zsidó hitélet megnyilatkozásaiba: csak jót és üdvöst művelhetnek és lehetetlen, hogy ennek hasznát ne lássa nemcsak a felekezet, de a magyarság is hazánkban.

Mert valóban nem a maguk személyes dolgaiért jöttek össze most már másodszer a Dunántul rabbijai. Egyetlen szóval sem említette egyikök sem, hogy gondoskodni kellene arról, mint javítsák meg a rabbi helyzetét, hogy emeljék jövedelmét, vagy mi módon gyarapítsák tekintélyét. Országos ügyeket sem hallott senki sem említeni; a zsidó papok nem politizálnak.

Izrael vallásából minél többet és minél jobbat adni gyermekeinknek; Izrael vallásának újból utat nyitni a családba; Izrael vallását egész nagy szépségében, határtalan szeretetében és magasztos, örök bölcsességében megragyogtatni a hivek előtt: ezek a Székesfehérvárott tanácskozott rabbik föladatai. Uj eszmékkel tért vissza községébe mindegyik: uj eszmékkel és uj tudással.

Rége a zsidó pap legalább egyszer egy esztendőben (rendesen peszach-ünnep előtt való szombaton, sabosz-haggodól-kor, azaz a nagy szombaton) mutathatta be községének a rabbinikus tudományokban való jártasságát és évről-évre való haladását. A nevezett szombat előtt pár héttel kihirdették a templomban, hogy a rabbi a talmud melyik könyvéből és melyik tárgyából fog előadást tartani. A talmudisták nagyban készültek és megösmertkedtek a tárgyalandó kérdés minden csinjával-binjával, a mihez rendesen egy egész kis irodalom áttanulmányozása kellett. A rabbi az illető nagy szombaton előadta tárgyát, ösmertette a kommentátorokat, melyekben, vagy magában a szövegben valamely ellentmondást fedezett föl, melynek elsimitására vállalkozott; vagy összevesztette a különböző auktorokat, hogy aztán éles elmével újból kiegyenlítse őket, új, általa kieszelt megfejtési móddal, magyarázattal. A talmudisták előadás alatt, vagy után a rabbival szemben azt igyekeztek bizonyítani, hogy az előadó föltevése, okoskodása nem állja meg a sarat, a miből rendesen valóságos szellemi tusák támadtak, mialatt mindegyik igyekezett bemutatni tudását, jártasságát és éleselmjűségét; de végül csak meghódoltak a rabbi nézetének, ki minden ellenvetést le tudott fegyverezni. Akik ilyen vitákra még emlékeznek, tudják, mennyire előmozdították azok az istenes tudományokba való elmélyedést s különösen a talmud tanulmányozása iránt való előszeretetet. A modern községekben a rabbi ilyen előadásokkal többé elő nem állhat. Nincsen meg hozzá a közönség. Jó, ha vannak egy néhányan, kik értik a szentírás szövegét, vagy a talmud könnyebb részét: az ágádát; a ki jártas volna a halacha térein, olyan tán egy sincsen egynémely községben. A halachikus előadás tehát, közönség hiányában elmaradt és a rabbinak, ha úgy tetszik, egész éven át feléje sem kell néznie a foliánsoknak, a mi egyenlő a zsidó szellem leghatalmasabb emanatiójának elveszésével. A dunántuli rabbik ezen úgy segítettek, hogy maguk állottak be közönségnek. Minden esztendőben összejönnek, a mikor egy közlök előzőleg hirdett halachikus tárgyból előadást tart. Mindegyik készült és mindegyiknek van szava az előadó ama új föltevéséhez, melylyel megteremti a halachikus bonyodalmat és a megfejtéshez, melylyel az ellentéteket kiegyenliteni igyekszik.

A múlt évben, az első összejövetelkor dr. *Steinherz* Jakab, a székesfehérvári fiatal, de talmudedzett főrabbi tartott ilyen előadást a komáromi főrabbi házában, most a múlt évi ősz házigazda, a tudós komáromi főrabbi, dr. *Schnitzer* Ármin fejtegette a halachát székesfehérvári kollegája házában. A múlt évben is és e héten is, e sorok írója kivételével, kizárólagosan rabbik képezték a közönséget, melyet azonban akármilyen más czim illet meg inkább, mint a »hallgatóság«-é. Hogy is hallgatható volt különösen a tárgyból készült talmudista — és készült mindenki — mikor az előadó léptenyomon hallatlanul merész tételeket állított föl. Meg is indult a harcz nagy hevesen. Dr. *Rosenthal* Tóbiás, a bony-

hádiak tüzes rabbija az első tizenkétfontost eresztette neki a komáromi ősz kartárs művészi csatasorban fölállított tételeinek; többé-kevésbé erős támadásokat másfelől is intéztek az előadó ellen, kinek a fejére csak úgy hullottak a sulyosabbnál sulyosabb argumentumok. A tábor csakhamar két pártra szakad. Vannak, kik nagy készütséggel az előadó pártjára állanak és együtt igyekeznek visszaverni a mind hevesebbé váló ostromot. Gyönyörű csatakép támad. Szellemi torna, minő még a híres pozsonyi besz-hamidrasban is csak nagy ritkán látható. (E sorok írójának, kinek gyöngé támadását egyetlen könnyed fordulattal vert vissza a tudós előadó, e csufos leveretése után csak egy óhaja volt még, az: vajha odavarázsolhatná valamely csodáigével orthodox rabbijainkat, kik annyiszor hirdetik, hogy a modern rabbik kezén elvész a talmudtudomány; akkor sajnálta először, hogy csodatevő csodarabbi nem lett belőle.) Az ütközet jó sokáig folyt, a támadók elszántan verekedtek, de hasztalan volt minden erőfeszítésük. A »komáromi védő« és elszánt csapatja visszavertek minden támadást, de a támadóknak ez nem fájhatott nagyon, mert elsőik voltak, kik a győztes előadónak őszintén gratuláltak.

Ha a rabbik összejövetelének ez az egy célja volna csak, akkor is megérdemelné az állandósítást, meg azt, hogy a többi országrészekben is meghonosítsák azokat.

Pedig van más célja is.

A dunántuli rabbik elébb-utóbb csak meg fogják teremteni az egységes vallástani tantervet erre az intelligenciában annyira kiváló országrészre nézve. Nagy munkát végzett ennek az érdekében a hitbuzgó és kiváló munkaerejű dr. *Bernstein* Béla, a szombathelyiek jeles fiatal papja, ki több ivre terjedő tanterv-tervezetet készített, melyet a dunántuli rabbi-egyesület vezetősége sokszorosítani fog, hogy tanulmányozás céljából szétküldje a tanügyi bizottság tagjainak. A jövő évben ez a bizottság remélhetőleg elfogadott, kész tantervet fog bemutatni a közgyűlésnek, ami, tekintve azokat a visszásságokat, miket az egységes tanterv hiánya eddig szült, és tekintve azokat a nehézségeket, mik ilyen munka elkészítésének utját állják, épenséggel nem kicsinylendő érdem lesz.

Vallásügyi és tisztán a rabbi hatáskörébe vágó kérdéseket illetőleg, mik különösen az egyházpolitikai törvények inaugurálása óta gyakran merülnek föl, a dunántuli rabbik *egységes* eljárásra kötelezik magukat, szintugy bizonyos javításokat illetőleg a vallásosság terén. Így elhatározta többek közt a gyűlés, hogy a rabbik (ahol szükségét látják) megkeresik hitközségeik vezetőseit, hogy a hitközség szolgálatában álló hivatalnokok és egyházi alkalmazottak nyilvánvaló vallástalan életét tovább meg ne tőrjék (nagy panaszok merültek föl eziránt) és a papok remélik, hogy az előjáróságok szívesen hajlanak e kívánságoknak tekintettel a *gyermekekre* és tekintettel a hitközség tagjaira, kikre a felekezet szolgálatában állók vallástalansága a lehető legrosszabb példát szolgáltatja.

Ilyen eljárás valóban ráfér nem egy hitközségre a Dunántullon kívül is.

Az elmondottak után adjuk a folyó hó 23-ikán Székesfehérvárról lefolyt dunántúli rabbiegyesület második közgyűléséről szóló tudósításunkat. A dunántúli rabbik, kik a tanácskozássra eljöttek, már a közgyűlést megelőző napon érkeztek Székesfehérvárra, hol mindenekelőtt az egyesület alelnökét, dr. *Steinherz* Jakab főrabbit keresték föl, ki két napra valóságos hotellé változtatta át házát, de olyanná, hol restauráció is van, még pedig igen jó restauráció. Igaz, hogy a restaurante-Steinherzben a vendégek nem fizettek, csak úgy, mint a mult esztendőben a restaurante-Schnitzerben, de másrészt meg tény, hogy nincs az a vendéglő, hol olyan örömmel és előzékenységgel fogadnák a fáradt és éhes papot, mint a hogy én azt a mult évben a komáromi és ebben az esztendőben a székesfehérvári főrabbi házában tapasztaltam, a miért természetesen a dicséret jobb fele ott mint itt a szebbik félt, magyarul a »rebeczen«-t illeti, kit a régiek pedig mindennek, csak épen vendégszeretőnek nem híreszteltek el. Ebben is mennyire megváltozott a modern Izrael!

Augusztus 22-ikét konferenciával és apróbb tudományos vitákkal töltötték a megérkezett rabbik. Mint a mult évben megállapodtak, közölte mindenki társaival, mi ujat, föltűnőt talált studiumában a lefolyt évben és az irodalomban miket tapasztalt. A papi praxisban előfordult kivételes esetekről szintén volt referálni valója egyik-másik tagnak, de különösen a bonyhádi kartársnak, kinek a legmerészebb responsumok közé illő válási esete volt, mely befejezve még most sincs és melyről dr. *Rosenthal* brochurt készülni kiadni.

Magát a közgyűlést 23-ikán d. e. 9 órakor nyitották meg ünnepélyes templomi istentisztelettel, melyen dr. *Steinherz* emelkedett szellemű beszédet mondott a rabbi mai föladatairól Izraelben, textusát a bibliai hetiszakaszából merítvén. Ezen az istentiszteleten a székesfehérvári hitközség több előkelő tagja is jelen volt, kik különben is nagy érdeklődéssel kísérték a rabbi tanácskozássát. Istentiszteletéről a hitközség tanácsstermébe vonultak a papok, hol kezdetét vette a közgyűlés, mely tartott 10 órától 1 óráig és 4 órától 8-óráig, tehát teljes hét órán át.

Dr. *Schnitzer* Ármin elnök megnyitójában üdvözölte a rabbikat, kiket sem önérdek, sem haszon nem vezet. Szent ügyei akar szolgálni mindegyikök és ezért áldozott most a gyűlés minden tagja idővel, munkával, pénzzel. Ősmertette röviden a gyűlésre várakozó feladatokat, különösen a hittani tanterv körül, melyet az egyesület legszorgalmasabb és legtöbbet dolgozó, buzgóságában kövételre méltó tagja, dr. *Bernstein* Béla, szombathelyi kartárs (éljenzés) készített. Elnök referál aztán levelezéséről az Izraeliták országos irodájával, mely teljes támogatását ígerte az egyesületnek, melynek létrejöttét örömmel üdvözöli. (Éljenzés.) Megható szavakban, miket a gyűlés állva hallgatott meg, emlékszik meg aztán az elnök évközben elhunyt két tagtársról: a nagytudományu ősz siklósi és a szép reményekre jogosított, tragikus véget ért, szerencsétlen fiatal szigetvári rabbiról.

Jegyzők dr. *Kiss* Arnold, veszprémi és dr. *Löwy* Ferencz, nagyatádi főrabbi fölváltva olvassák aztán a nagy számmal érkezett üdvözölő leveleket, továbbá a gyűléstől távol maradt tagoknak ama kijelentéseit, hogy a többség határozataihoz mindenképen hozzájárulnak. (Ilyeneket küldtek: dr. *Weisz* (Észtergom és Párkány), dr. *Herzog* (Kaposvár), dr. *Pollak* (Sopron), dr. *Flesch* (Mohács), dr. *Klein* (Dombóvár), dr. *Rudolfer* (Alsó-Lendva), dr. *Frank* (Muraszombat) és dr. *Winkler* (Csabrendek).

Dr. *Fischer* Gyula, a mult évben még győri, most már prágai rabbi, megleghangu levélben vesz búcsút az

egyesülettől, melyre Isten áldását kéri; két bizottsági tagsági állását leteszi az elnök kezébe. A nem a dunántúli kerülethez tartozó rabbik közül üdvözölték még a gyűlést dr. *Seltmann* Lajos (Hódmező-Vásárhely), dr. *Venetianer* Lajos (Újpest) míg a szolnoki rabbi, dr. *Hevess* Kornél személyesen jött el a gyűlésre, mint mondotta, tanulni.

Dr. *Bernstein* Béla fölvassa most hittani tanterv-tervezetének bevezető részeit, mialatt majdem két óránál tovább tartó, magas színvonalon mozgó vita fejlődött ki, melyre dr. *Neumann* Ede, nagykanizsai főrabbi azzal a szépen megokolt indítványával szolgáltatott okot, hogy a tantervbe vegyék föl a zsidó vallás-történet tanítását is.

Dr. *Ungár* Simon, szegszárdi főrabbi ellene szól az indítványnak. Szerinte a vallás-történetnek azt a részét, amit tanítani kell és amit tanítani kívánatos, úgy is tanítják a bibliai történet és a zsidók története révén. Többet ennél gyermeknek előadni nem üdvös. »Én szerethetek valakit nagyon, — bizonyított példával állásponjtja mellett a szónak — de ha azt a valakit fölbontják nekem részekre, tudóre, lapoczkára, belekre, ki tudja fogom-e még így szeretni.« A vallás fejlődése története már nem vallás, hanem kritika és nem tartozik a hittan keretébe. Indítványozza azért, hogy a gyűlés ne fogadja el dr. *Neumann* indítványát, azzal a megokolással, hogy az fölösleges, mert a szükséges vallás-történetet ugyis tanulják a gyermekek a bibliai történettel és a zsidók történetével együtt.

Dr. *Neumann* Ede nem akarja gyengíteni a hitet, inkább erősíteni azzal, hogy a zsidó tanuló tudja, mit tartson azokról a kifogásokról, miket a zsidó vallásra vonatkozólag másoktól hall. Fegyverrel akarja ellátni a tanulókat, melylyel hitét, történetét megvédi.

Dr. *Rosenthal* Tóbiás, bonyhádi főrabbi nézete szerint azt a fegyvert a zsidó fiu legelőször a maga vallása ellen fordítja. Hevesen folytatja aztán, hogy hitnek a tanítása kell és nem philosophálás. Az iskola hívó embert neveljen és ne kételkedő.

Dr. *Steinherz* is és később dr. *Schnitzer* is a kritikai oktatás veszedelmes voltára utalnak és dr. *Neumann* indítványa ellen nyilatkoznak.

Dr. *Neumann* újabb fölszólalása után erősen pártjára áll dr. *Büchler* Sándor, keszthelyi főrabbi. Nem lát veszedelmet a vallás-történet oktatásában *Taub* Jakab lovasberényi rabbi sem, ki különben azt kérdezi: mi is az a vallástörténet?

Dr. *Bernstein* Béla most kérdést intéz dr. *Neumann*-hoz: Mondja meg, tisztelt kollega, vallástörténet-e az, mit ön tankönyvében megirt és ezt a vallástörténetet érti-e?

Dr. *Neumann*: Nem épen ezt, de . . .

Dr. *Bernstein* (közbeszól): Kegyeskedjék kérem határozott választ adni: vallástörténet-e az ön könyve, vagy nem? Igen vagy nem?

Dr. *Neumann*: Igen,

Dr. *Bernstein*: Nos, akkor kijelentem, hogy én annak a vallástörténetnek egy szakaszát, egy lapját, egy sorát sem acceptálom és kijelentem, hogy vétkezik a föladata ellen minden hitoktató, ki hittanítás gyanánt a vallás fejlődését tanítja.

Dr. *Kiss* új, közvetítő indítványt ajánl, de a tulajdonképpeni többség, miután még *Ehrlich* Mór, rohonczi és *Büchler* Pinkász moóri főrabbi hozzászóltak a kérdéshez, dr. *Ungár* Simon indítványát fogadta el, illetve csatlakozott annak megokolásához, minél fogva dr. *Neumann* indítványát, mint fölöslegest, el nem fogadja.

Délután egy óra volt, midőn elnök, dr. *Schnitzer*, belátva, hogy a fulminans tanterv-tervezetet, melynek

már első sorai két órai vitát fakasztottak, lehetetlen még csak elolvasni is, — azt az indítványt tette, hogy a tervezetet küldjék meg a tagoknak, azok tegyék meg megjegyzéseiket és azokkal együtt származtassák aztán vissza a tanügyi bizottsághoz, mely azt újból áttanulmányozza és jövő közgyűlésen a plenum elé terjeszse, — a mit a gyűlés magáévá is tett.

A gyűlés most ebédre ment dr. Steinherzhez. Ebéd alatt, és ez nagy dolog, hol annyi jeles szónok van együtt, csak három fölköszöntő hangzott el. Takarékoskodni kellett az idővel, minthogy a közgyűlés tárgyán kívül hátra volt dr. Schnitzer halachikus előadása (Kidusin traktatusa 66.), melyet a bevezetésben irtunk le.

A délutáni gyűlést lefoglalta a vallásügyi bizottság jelentése, melyet a gyűlés tudomásul vett. Dr. Bernstein Béla fölhívja társai figyelmét arra, hogy a hatóságok itt-ott a »neolog« nevezetet használják, midőn a községekhez átírnak. Ilyenkor ne tartsa fölöslegesnek a rabbi, figyelmeztetni az illető hivatalt, hogy »neolog« zsidó hitközség nincs. Neolognak nevezték el a kongresszusi alapon állókat az orthodoxok, azt akarván mondani azzal, hogy *új tant* követünk. Nos, mi tudjuk, hogy ez nem való. Zsidók vagyunk, mint ők, csak a nevezetet illetőleg fogadtuk el a kongresszus álláspontját. (Helyeslés).

Tárgyalták még és egyhangulag és nagy lelkesedéssel elfogadták a hitközségi alkalmazottak vallásosságát illető indítványt, melyről a bevezetésben emlékeztünk meg. *Egységes* magyar király-ima szerkesztésére bizottságot küldöttek ki aztán, mire következett dr. Steinherz tanulságos fölolvasása: »*Írányelvek a bibliai és zsidó törvényt tanításánál*« czímmel, melyet közre fogunk adni.

Jövő évre a gyűlést két községbe is meghívták. Győzni a bonyhádi hitközség győzött, melynek főabbija dr. *Rosenthal* különösen szívélyes módon hívta meg kartársait. A dunántúli rabbi egyesület ennél fogva a jövő esztendőben Bonyhádon fogja tartani harmadik közgyűléset.

Meg kell még emlékeznünk a választásokról, melyeket még délelőtt ejtettek meg. Dr. *Neumann* indítványát, hogy az egész tisztkart újból válaszszák meg, a gyűlés egyhangulag elfogadta, a múlt évi bizottságokat is ismét megválasztották, csak dr. *Fischer* helyére dr. *Neumann* Ede került a tanügyi és dr. *Bernstein* Béla a vallásügyi bizottságba.

A közgyűlést elnök dr. *Schnitzer* inával rekesztette be és köszönete kifejezésével a székesfehérvári hitközség és főabbija vendégszereteteért. **Sz. M.**

Előbb katolikus, azután magyar.

Magyarország ma is, ép úgy mint évszázadokon által, *regnum Marianum*. Bár a bécsi, nikolsburgi és linci béke biztosította a protestánsok részére vallásuk szabad gyakorlását, s ezt az 1711. szatmári béke, II. József türelmi rendelete és az 1790/91. országgyűlés megerősítette; bár az 1848. törvényhozás ki is mondta az összes keresztény felekezetek egyenjogúságát; bár az 1868. törvény emancipálta is a zsidókat s az 1894. teljessé tette polgári jogait: mindazáltal Magyarország katolikus jellegét intézményes dolgok és sarkalatos törvények őrzik. Az uralkodó csak katolikus lehet, megkoronázása csak katolikus szertartások szerint történhetik, házasságra csak katolikus nővel léphet. A katolikus vallás magyarországi feje, az esztergomi herceg-

primás, az ország első zászlósura. Összes érsekei és megyés püspökei, sőt a jelesebb rendeknek, ugymint a benzéseknek és jászóvári prémontreieknek főapátja, illetőleg prépost-prélátusa tagjai a magyar országgyűlés főrendiházának.

Mi következik ebből minden józan és becsületes katolikusra nézve? Hogy magát lelkiösmeretének, vallásos meggyőződéseinek teljes nyugalomával vallhatja *magyarnak*. Oly országban él boldogul, hol katolikus voltaért nem üldözés a része, sőt esetleg mindennemű előnyök. S ennél fogva áldja istenét, hogy magyarrá tette, ha már az a szerencse lőn osztálya, hogy katolikusnak született.

Zichy Nándor föllállit egy új tételt. Ő összeütközést lát magyar és katolikus volta között. S ez iszonyú tragikai küzdelemben győz benne »a jobb« és kimondja: ő előbb katolikus, azután magyar.

Pázmány Péter, az ellenreformáció legnagyobb hőse, a legnagyobb magyar katolikus író, a jezsuiták uralmának e hazában megalapítója, nem érezte ezt az ellentétet soha. Ő büszkén vallja magát mindvégig magyarnak. Zichy Nándor elfordul ez országtól s karjába veti magát bármely ellenséges hatalomnak is, csak katolikus legyen.

Tehát érje e hazát kívülről bármely csapás, üdvös az Zichy Nándornak, ha katolikus kézből eredt. Törjön bár külföldi hatalom nemzeti önállóságunkra, lételünk legbiztosabb alapjaira, a minmagunkkal való rendelkezés szent jogaira: Zichy Nándor térdet hajtva köszönti: Légy üdvöz, mivelhogy katolikus vagy!

Szen István és Szent László, kiket az egyház odaállított szentjei közzé, visszautasítják a pápai beavatkozást, ha benne honunk függetlenségének veszedelmét látják. De Zichy Nándor szentebb a szenteknél.

Zsigmond király, a római szent birodalom császára, a konstanci zsinat feje, a hussziták üldözője, kiadja a jus placeti regium, mely szerint a pápa bulláit királyi engedelem nélkül föl se szabad olvasni. De Zichy Nándor buzgóbb a római birodalom minden császáranál.

Szóval: Zichy Nándor szemében nem bűn a hazárulás sem, miheylt hatholikus szempontból történik.

Igaz nemzeti érzésünk mély fölháborodással sújtja az önmagáról megfélekedzett vakbuzgóságnak e megdöbbentő nyilatkozatát. S e fölháborodáson, e megvetésen túl nem is kellene foglalkozni ilyenhitű emberekkel.

De a gondolkodó elme mégis megállapodásra készlet e sajnálatos jelenség előtt.

Akadna-e fölvilágosodott és művelt lelkű zsidó, a ki azt mondaná, nem, azt gondolná, érezné, hogy ő *előbb zsidó, aztán magyar*? Nem hiszem.

Pedig ha a történelem tanuságát földézzük, hogy szóljon róla: mit köszön a zsidóság honának, nevetség, eltörpülő lesz az arány amellelt, a mit az imént a katolikusoknál szemléltünk. Üldözés, sanyargatás — tán kisebb mértékben mint Német- vagy Spanyolországban — de itt-ott megint csak följulva. A legjobb esetben pedig *megettűretés*. Ujabban törvények ereje véd ben-

nünket, de hajh, mily sok esetben maradt a törvény irott malaszt! Mi sok esetben érezzük keservesen, önéretünkben bántva, csöndesen türve, keserves könyeinket magunkba fojtva, hogy idegenek vagyunk e haza földjén ama szerencsésebbek szemében.

És mégis! soha, pillanatra se jut eszünkbe, hogy zugolódjunk. Ugy összenőttünk e haza földjével, melyet legdicsebb harcában apáink vére is áztatott, úgy összenőttünk vele szeretetben, kiolthatatlan, örök hűségben, hogy százszor annyi üldözést és keservet is eltűrnenk érte. Csüggyve-csüggyünk haladásán, fejlődésén, erőben való gyarapodásán. Szerető gondunknak tárgya e haza művelődése, tudománya, irodalma, művészetei, szóval mindaz, mi népeket nagygyás más népek szemében megbecsültté teszen.

Első sorban magyarok vagyunk. Talán tuzók is, sovíniszták néminemű részben, de igaz szívvvel, igaz magyarok! Guny meg nem tántorit, csipkedés el nem rémit, durvaság meg nem indit az érzésünkben. Semmi világpolgári nincs többé a magyar zsidóban, nem kíván egyebet, csak hogy szellemének minden frissességével, tudásának minden gazdagságával, elméje egész hajlékonyságával magyar, a magyar hazának édesgyermeké legyen.

Azért oly lélekemelő látvány, ha ellenségeink lefoglalják magoknak a magyarság és nemzeti érzés monopóliumát, holottan őszinte pillanataikban megvallják, hogy ők előbb katolikusok, aztán magyarok.

És azért oly mindenekfölött igazságos, ha ők a zsidókat kozmopolitizmussal vádolják, holott mi egész lélekkel magyarok vagyunk. **Dr. Sebástyén Károly.**

Szabadulás.

— Jezsaiás 52-ik fejezete után. —

Ébredj, Sión! Ébredj!
Óts magadra éket,
Ragyogó dísz, pompa illet újra téged.
Ünnepi ruháid vedd elő!
Tündöklő gyöngyeid szedd elő,
Fényes arczod ragyogjon újra az örömtől.
S minden, mi tisztátlan:
Pusztuljon körödből!

Feledkezz el, Sion, bánatról, haragról,
Rázd le a port magadról
S dobjad le a súlyos igát nyakadról!
Zúzard össze lánczod,
Ne türjed magadon,
Sion fogoly lánya:
Hadd lássalak újra, úgy mint egykor: szabadon!

Ébredj, Sion, mert szól az Ur:
Megüldalok, megváltalak,
S a díjat nem is kérem érte,
Hisz vásárra szintén ingyen vitték,
Értékedet egy vevő se mérte.

Vagy mi okon
És mi jogon
Gyötört meg a zsarnok
Egyiptomnak földjén,
Haragját, bosszúját
Fiaidon töltvén?
S nyakadra mért rakott
Assíria jármót?
Mit vétettél neki?
Mért kellett ott rabigában járnod?

S mért türjem tovább is,
Hogy kínozzák népem,
Hogy húsából ronda horda
Darabokat tépjen?
Mért türjem, hogy zsarnoka
Ráivaljon göggel?
S rabszolgaként bánjon férfiakkal, nőikkel...
Mért türjem, hogy népem,
Legszébb kincsem, ékem:
Drágakölként elsöpörjék előlem
S folyton-folyvást gúnyát üzennek belőlem?

Elég, elég! türtem már eleget,
Hadd ismerje Izrael meg újra a nevemet,
Hadd tudja meg,
Hogy eljöttem, a mint azt ígertem
S dicsősége utját ujjalag kimértem!

Oh, szent Sion, oh, nézz oda!
Magos hegyen,
Nézd ott megyen
A béke hírnöke!
Kezes a járása,
Ríngó a lépése,
Szavától megenyhül
Sebeknek égése...

Dallamos beszéde:
Hűs szellő fuvalma,
Háborgó lelkeknek,
Szíveknek: nyugalma.
Baldogságot hirdet,
Üdvösséget terjeszt,
Segítséget ígér,
Bizodalmat gerjeszt!
Sion, oh hallgassad,
Harsogón kiáltja:
Ó az Ur, csak ő a
Világnak királya!

Hallgassad, oh hallgassd!
Milyen hangok kelnek,
Óreid ujjongnak,
Örvendve a jelnek...
Uratok himnuszszal
Dicsőítik, áldják,
A miért Sionba
Visszatérni látják!

Ujjongjatok, ujjongjatok
Jeruzsálem romjai!
Mert im az Ur
Dicsőségték szent zászlaját
Lelkesülten bontja ki!
Mert im az Ur szent karját feltürte,
Hadd lássa a népek annyi milliója:
Izraelt, hogy ójja!
Hogy száll érte viadalra,
Hogy segíti diadalra!

Ébredjétek!
Vonuljatok ki a bűnök házából,
Ne féljétek:
Ki visszatart, azon az Ur
Mint a férgen útgázol!
Tisztuljatok meg a büntől!
Meggzámlálvák szolgálátok napjai:
Szenteljétek magatok meg Izraelnek papjai!
Ne féljétek! készüljétek bátran,
Mint hogyha volnátok
Jól megvédett várban
Rohannotok nem kell,
Ki üldözne botorul?
Hisz az Ur véd!
Előttek, mögöttetek ő vonul,
Ó az erős, az örökkön élő,
Senkitől sem félő!

Roboz Andor.

Gyöngyszemek a talmudból és midrasból.

— *Forrásokból szedve: Szabolcsi Miksa.* —

Bileam, a pogány próféta, kit Bálák király azért hozatott Arameából, hogy Izraelre átkot mondjon, — áldásra fordította az átkot, amint Izrael sátrait megpillantotta. Ezt a népet, mondotta magában, hiába átkozom. *Mig ilyen sátrakban lakik, nem fog rajta az átok; ha meg sátraid lebontja, maga átkozza meg magát.* — Vajjon mit látott Bileam a sátrakban? — Izrael *családi életét* látta. Izrael sátra: Izrael erőssége. Ez mentette, óvta, védte. Mert magával vitte mindenüvé és mig nem bontja le maga, el nem pusztítja Izraelt sem üldözés tüze, sem megvetés hidege, sem gyűlölség pestise, semmiféle csapás, mit emberek mérnek rá, kiknek ő tanát adta, kiknek erkölcsöt hozott és kiknek áldásává vált.

*

»*Ezt a napot az Ur szerezte, örvendjünk és ujjongjunk neki.*« (118. zsoltár.) Kinek? (Kérdi a midras) az Urnak, vagy a napnak? — Megfelel erre az Énekek-Éneke, ahol írva vagy »*örvendjünk és ujjongjunk Tenéked.*« Ime egy hasonlat. Nemes asszonynak fogságba vitték egyszer férjét, fiait, leányait. Hosszu, hosszu idő múlva meghozták a hirt: jönnek fiaid! — ó, mennyire fognak örvenni — menyeim, szolt könyek közt a matróna. És hoztak egy másik hirt: jönnek leányaid! A matróna újból sirva fakadt, szólva: ó, mennyire fognak örvenni — vejeim. De nem maradt el a harmadik hír sem: jön a férjed! És az asszony ujjongva kiáltott: ó, be boldog leszek! — Nem a föld az, mi után vágyódunk, nem a városok és nem az uralom; — hogy az Ur szelleme tér vissza hozzánk, *ez* lesz Izrael nagy öröme »*örvendjünk és ujjongjunk Önéki*«, Istenünknek, Atyánknek. (A szép midrást [Jalkut Jezsaiás 61-hez] inkább a benne előforduló hasonlatért közöltük, mint tartalmáért, bárha ez is valóban magasztos fölfogásról tesz tanúságot, hogy t. i. a Messiás, Sion és Jeruzsálem alatt főképen lelki megváltás, erkölcsi tökély, a szellemeknek Istenhez való közeledése értendő. Jellemzőnek azonban csak a hasonlat jellemző benne. Az ősrégi Jalkut idejében, én jó Istenem! minőnek képzelhették a viszonyt férj és feleség között, hogy ilyen hasonlattal éltek. A matróna zokog örömben, hogy fiai megérkeztek, de igazán boldognak a menyeit mondja, hogy *férjeik* megjöttek. Nagy öröm éri, hogy megérkeztek leányai, de igazán boldognak csak vejeit tudja, hogy újból egyesülhetnek *nejeikkel*. Ő maga pedig, a gyermekeitől megfosztott anya, ki vissza nyerte fiait és leányait, csak akkor boldog igazán, ujjong, tánczol örömben, hogy vissza tért *férje*. A férj az ő legnagyobb boldogsága, a férjnek meg a feleség. Ő szép, dicső szép, ideális szép viszony, jöjjön vissza még egyszer a te boldogító időd; Izrael házaiban hadd váljék újból egy testé és egy léleké férj és feleség, mint volt hajdan, mig — a sátrakban laktunk. Ó, de hogy ment akkor a feleség Nizzába, csak hogy jól távol legyen férjtől, ki Emsben szórakozik.)

*

Miért tiltották meg az ünnepen való nősülést?

Azért, mert ha ünnepkor nősülhetnének, a legtöbb pár bevárná az ünnepet, holott így előbb lesznek egymásé. (A talmud [Móed-Katan 8. a.] más okokat is fölhoz a tilalom mellett, többek közt azt, hogy a lakadalom öröme háttérbe szorítaná az ünnep örömét, de mi csak ezt az egyet jegyeztük föl, mint jellemzőt arra nézve, hogy az elődök mennyire igyekeztek előmozdítani és siettetni a házasságkötést.

*

A nő ne viseljen fegyvert és ne járjon az utcán pálczával kezében. Nőt úgy sem támadnak meg és ha megtámadják, arra való a férfi fegyvere és pálczája, hogy megvédje.

*

Simeon ben Setach így szólt egyszer Janai királyhoz: Nagy hibája az előkelő állásu embernek, hogy a kisebb embernek tett ígéretet be nem tartja, gondolván, mit törődöm én azzal, hogy az a szegény ember milyen véleményt táplál felőlem. Sok nagy urnak a hibája ez, amivel észrevétlenül megingatják a főnálló rend tekintélyét. Azért azt tanácsolom néked, királyom, üzd el szolgálatodból azokat, kikről megtudod, hogy hazudtak, hogy ígéretet tettek, de azt be nem váltották.

*

Nehardeában ez a közmondás járta: Ha kicsiny ember létedre magas állásu ur ígéretet tesz neked: rántsd ki kebeledből a pergament. (Azaz adasd magadnak azt az ígéretet írásban, különben semmit sem ér.)

*

Könnü a korpa, könnyü a polyva, de ennek is, amannak is nagyobb a súlya és nagyobb az értéke az olyan emberénél, aki a közösséget, melyhez tartozik, akkor hagyja cserben, mikor az a közösség üldözésnek van kitéve.

*

Ábrahám ivadékainak legfőbb ismertető jele a könyörületes szív. A ki könyörölni nem tud, nem származik Ábrahámtól.

*

Az istenfélő szemérmes is; szemérmes önmaga előtt is; hisz Isten szemét mindig magára látja irányítva.

*

Nem valódi hát annak az istenfélelme, kibennincsen szemérmesség.

*

Ki a bölcs? — kérdik régi tanítóink. És felelik: az, ki mindenkitől tanul. Mi utódok ezt a tanítást úgy értelmezzük, hogy *csakis a bölcs tanulhat minden embertől*. Csak a bölcs tudja megválogatni, mit tanulhat el egyik-másik embertől, még a legutólsótól is. A mai ember inkább nagyon is megválogassa az embert, kitől tanulni akar, különben megtörténhet véle, hogy ép azt tanulja el, amit jobb meg nem tanulnia soha.

A zsidó mint munkás.

(2. Folytatás és vége.)

Az Angolországba vetődött orosz zsidók nagy része a nyomoruság kényszeréből szombaton is dolgozik. Az East Endben, evvel az alkohollal és erkölcstelenséggel legjobban megvert városrészben, a hol a zsidó lakosság él, valamennyi hatóság egybehangzó állítása szerint ők azok, kik a törvénnyel és renddel legkevesebbszer ütköznek össze. A sok ittas asszony között zsidót még nem találtak és a prostitúció is, mint említettük, kiveszett az east endbeli zsidónok közül, mióta egy emberbaráti társaság pártját fogja a szegény és az angol nyelvben jártatlanul érkező leányoknak. Az alkoholra való pénzpozsekolás helyett a zsidóknál és a zsidónőknél az a nem éppen nagy hiba jelentkezik, hogy szeretnek jól, sőt föltűnően öltözködni. A játékosztón is meglehetősen elterjedt az east endbeli zsidók közt; de nem annyira a tiszta hazard, mint inkább a sok furfanggal járó játékok közkeletűek köztük.

Ama sok ezer meg ezer orosz zsidó legnagyobb része, a kik szerencsésen átértek a forrón óhajtott Amerikába, nem igen járt jobban, mint Angolországban megkezdett testvéreik. Hiszen itt nem találták kezük ügyében a benszülött jó modu hitfeleket, a kik Angolországban olyan nagy mértékben támogatták az érkező hitfeleket. Az Egyesült Államokbeli zsidók számát egy millióra becsülik, a minek fele New-York és Chicagó városokra esik. A 350,000 newyorki zsidó közül 200,000 az East Enden lakik és itt a legtöbb külső körülmény hasonlósága folytán ugyanaz, vagy még rosszabb a sorsuk, mint Londonban. A több százezernyi orosz zsidó legnagyobb része, a kik ide 1882 óta vándoroltak be, kézművesmesterségre adta magát. Az amerikai városokban is különösen a ruházati iparágakat és a szivargyártást foglalják le a zsidók s a sweating-rendszer itt hasonló kegyetlenséggel uralkodik, mint Londonban. Az összes bevándorlottak közül vagy 20% konfekció munkás, 10—15% pedig szivargyártóvá lett; a valamely határozott iparágra ki nem képzetek közül mintegy 25% gyárakba ment. Nagyon sok gyár van, minő pl. az Elisabeth porti, Singerféle gépgyár, a hol a munkások tulnyomó része zsidó. De sok bevándorlóból lett cserépfedő, ács, kőfaragó, kerpitos, lakatos stb. és csak egy kis részük ment a kereskedelmi és szabad hivatású pályákra. Azok a kísérletek, melyek odairányultak, hogy az Egyesült Államokban zsidó földmives kolóniákat teremtsenek, ama pusztítások folytán, melyeket a sárga láz végzett a kolónisták között, dugába dőltek. Az anyagi eszközök is elégteleneknek mutatkoztak. Most azonban New-Yerseyben több sikerrel folynak a kísérletek.

Hogy a legtöbb bevándorolt zsidónak minő sanyaru lehet a helyzete azt legvilágosabban bizonyítja az a zsidó lakoságnál kétszeresen feltűnő körülmény, hogy a születések gyérülnek és a házasságkötések ritkák. Mig az Egyesült Államokban 1000 lakosra 18—22 keresztény házasság esik, addig a zsidók között csak 4—7 és a házassulók átlagos kora is magasabb a zsidóknál. Evvel egybehangzóan a halandósági és elmebetegségi arányuk állandóan emelkedőben volna. Eme adatok fölöslegessé teszik a sweating-rendszer szerint dolgozó zsidók nyomorának bővebb jellemzését; csak annyit említünk még, hogy 18, sőt több órai munkaidő nem tartozik a ritkaságok közé, meg hogy a gyerekeket már 6—7 éves korukban munkára fogják.

Angolországgal szemben az Amerikába bevándorolt zsidók között az iparegyesületi élet virágkorát éli. Ennek az az

oka, hogy a fiatalabb és elevebb elemek nagyobb számmal voltak az Amerikába jutott zsidók között, meg hogy ezek között sok volt a diák és műveltebb fiatal ember. Tanulmányaik folytatására nem lévén módjuk, ezek is testi munkát választottak; intelligenciájuk következménye az, hogy az új viszonyokhoz hamarabb alkalmazkodtak és átlátták, hogy az egyesülésben jobb és emberhez méltóbb sorsuk kivására hatalmasabb fegyvert nyernek. Az Egyesült Államokban ez idő szerint több száz zsidó iparegyesület van, magában New-Yorkban 30, 15,000 taggal. Különbséget kell tenni a Jewish Trade Union és az United Hebrew Trade között, a mely utóbbi a Socialistic Labour Party egy osztálya. Az »United Hebrew Trades«, a munkáslap 10,000 példányban jelenik meg. New-Yorkban 12 lap jelenik meg zsidó-héber jargonban; ilyen nyelvű színházuk is van.

Mig az Egyesült Államokba érkező európaiak és chinaiak többsége abban a reményben jön új hazájába, hogy meggazdagszik és élete utolsó napjait csendesen éli le majd régi hazájában, addig az ilyen gondolat nem bántja az orosz zsidókat, a kiket kiűldöztek hazájukból. Az új hazában, mely nekik kenyeret ad, egészen ameriakká akarnak válni. És miért ne sikerülne ez nekik? Hiszen a szintén hitük miatt egykor Franciaországból kizavart hugonottak az új brandenburgi államban a leg-hazafiasabb polgárokká váltak.

Az európai román és germán államokban több mint ezer éve megtelepedett zsidókról, eltekintve az amsterdami zsidó gyémántmunkások imertetésétől, a Soloveitsik könyve keveset mond. Kétségtelenül ezen országokban is sok a zsidó munkás és különösen a kézműves. De eme elemek románizálása és germánizálása, a mennyiben az antiszemitizmus utját nem állja, különösen a zsidó emancipáció, a jelen század dereka óta, olyan nagy léptekben halad előre, hogy itt nem sokára lehetlen lesz a zsidó kézműves és munkás külön típusát megállapítani. Ez különben ezen országok egész zsidó lakosságaira nézve áll. A német és magyar zsidóknak bel- és külföldi hitfeleik is azt lobbantják szemükre, hogy először hangsúlyozzák német és magyar voltukat és azután zsidó voltukat.

Az amsterdami gyémánt-ipar munkásai között ma is elég élesen megkülönböztethető a zsidó és a német-alföldi típus. A földolog azonban az, hogy a két típus békeben és egyetértve fér meg egymás mellett, hogy valási és ethikai természetü ellentét nincsen köztük. És nem sokat határoz, hogy a zsidó munkások szombatot, a keresztény pedig blaumontagot ünnepelnek, hogy a keresztények italra, a zsidók szép ruhára költik a pénzüket. A különbséget csak akkor lehet fölpanaszolni, ha káros hatással jár.

A többi országokat, a hol a zsidók még ma is nagy tömegekben laknak a fiatal orosz tudós vagy egyáltalán nem, vagy csak átabotában érinti. Így jártak Galiczia és Ausztria többi szláv tartományai, valamint Palesztina, Algéria és Marokkó. A fiatal tudós azonban még tovább is folytatni fogja tanulmányait. Mostani munkája főérdeme: annak igazolása, hogy nem igaz, miképpen a zsidó csak kereskedésre termett, hogy a testi munkától irtóznék. Most, mikor mindenben a históriát keresik, ideje volna, ha a zsidó kérdést is históriai szempontból vizsgálnák. Mióta a zsidókat emancipálták, minden téren igyeksenek helyt állani s ha egyik-másik hivatásban kevesebben vannak, az sohasem az ő hibájuk, hanem a körülmények kényszere.

Mirjam.

A veszprémi zsidó pap, Kiss Arnold dr., a mint már jelezve volt, imádságos könyvet irt a zsidó nők számára. Ennek czime a Mirjam. A könyv előhangjában szerző maga állapítja meg mit akar nyújtani: »Őseink imádságos könyvéhez, a mely örök időkre, nemzedékről-nemzedékre szent ereklyéje maradjon a zsidó nőknek is, *tolmácsot* akar adni, a mely egy másik szent nyelven, a hazai nyelvnek imádságosan hangzó lágy szavaival a *régi szellemben* mondja el azt, a mit az idők jele folytán zsidó leányaink és asszonyaink átéreznek bár, de meg nem értenek«. Mirjam, az új ének, bibliai értelemben, hasonlóan ahhoz az új énekhez, a mit a vörös tenger partjain szabadság-dalát zengő férfiak fohászához a nők Mirjam vezetése alatt fűztek.

Ez maga is szép kép; de csak kép, a melynek megelevenednie, testet ölténie kellene az új imádságos könyv révén is. Mert szükségünk van a magyar imádságos könyvre, a magyar »t'chiná«-ra. Annak a női nemzedéknek a vallásos nevelése, a mely az emancipáció törrenyebeiktalása után kezdett iskolába járni, el van hibázva; az »őseink imádságos könyvéből« vajmi keveset ismer; az nemcsak nem érti, de nem is érzi a régi szellemet. Az újabb időben mind több és több történik, különösen az iskolákban arra nézve, hogy Mirjam-jaink új éneket kezdjenek. Papnak a szószék, a templom: az iskola; tanház és templom ősrégen különben is egy fogalom volt; a régi szellemben cselekvő pap tehát a templomba viszi, hivatgatja iskolázni a vallás analfabétáit. Leszáll hozzájuk: gyertek, úgy szólok hozzátok, a hogy ti értetek. Elfeleltetek a régi dalt: kezdjünk új éneket. És az új énekkel a régi szellemet visszaplántálja a szívekbe, az elmékbe.

Ez hivatás, a legnehezebbek közül való; mert olyan az emberi lélek alkotása, hogy a mit nem ismer, azt hajlandó tisztelni, becsülni; de a mit megért, a mibe nyitott szemmel tekinthet, azt bírálni, elemeire bontani kívánja. Van vallás, a mely ezért elfogja hívei elől a tiszta látást és csak csodákat ad a hívőnek. A mi hitünk azon épült, azon fejlődött hogy váltig keressük, kutatjuk a tiszta látást, az igazságot. Nincs tehát ok megijedni azon, hogy a hívő megérti imáját, mert imájából vallása szellemét, vallása szelleméből istenét fogja megérteni. A szeretet pedig a megértésből serked ki. És a szeretet erősebb kötelék mint a csodák félelme, a hatalomtól való irtózás.

Az új éneknek a szeretetből kell kiserkednie s ennek a szeretetnek hulló harmatja, megtermékenyítő nedűje a Kiss Arnold imádságos könyve.*

A közel 400 oldalos kötet rendes, ünnepi és alkalmi imákat foglal magában. Nagobbára az ismert világi nyelvű imakönyvek rendszerét követi és inkább alkalmi, mint mindennapi használatra szánt fohászokat találunk benne. De az alkalmi fohászok a mindennapiak; nem ihlet, lendület, tartalom és nyelvezet dolgában, hanem a szükséglet szempontjából. Mert az élet csupa alkalmából rovdik együvé. Eme alkalmakról különösen bőszegesen emlékezik meg a veszprémi poéta-pap könyve; sőt, azt mondhatnók, a kellenél is részletesebben, a mit el fog ismerni mindaz, a ki pl. »Várandós állapotban« című egyébként szép imáját elolvassa.

Mi a magunk részéről egyáltalán különbséget tennénk az asszonyoknak és a leányoknak szánt imád-

* Mirjam. Imádságok zsidó nők számára. Irta: dr. Kiss Arnold, veszprémi főrabbi. Kovács és Boross kiadása Veszprém. Ára 2.50—6 ft.

ságokban s az azokat egybefoglaló könyvekben; sőt az ünnepi és alkalmi imákat is kötetenként külön választanók. Mert mindenik külön-külön czélt szolgál, mint a mozaik más-más színű darabjai. Együvé rakva adják az egészet; de a hova piros kődarab kell, oda nem teszünk fehérét, mert ez az összhangot bontaná meg. A nő életében külön fejezet a leánykor és külön az asszonyi állapot. Minek a vallás révén is összekeverni a kettőt, mikor az élet, a társadalom ilyen törekvéseit a hit eszközeivel is megerőtlenítünk kötelesség. Imakönyvben, melynek talmát a hívő nem érti, — nem baj a keverés; de oly fohászok gyűjteményében, melyeknél a vezérelv, hogy elmondójuk megértse, megérezze foglatjukat — ez előny nem lehet.

A tudós szerző *mindent* akart adni s ez az ő mentsége; a kiadó pedig a maga praktikus eszejárásával összefoglalt mindent, mert így kétségtelenül nagyobb a könyv keletje. Szükségesnek tartottuk ezt megjegyezni, a következő kiadásokra nézve. Mert a Mirjam új énekei elkelnék s hamar megzendülnek a magyar zsidó otthonokban, a hol írójuk költői alkotásai eddig is emlegetettek.

Kiss Arnold hírét, nevét a Mirjam öregbiteni fogja, mert imáiban, fohászaiában, prózában irtakban és kimért sorokba foglaltakban, ott van ő egészen. Az ihletett pap tudása, mély vallásos meggyőződése s a költő emelkedettsége, szavainak szárnyalása, himes formája, zenéje, szivekbe lopozó gördülése. De néhány zsoitárt, több vallásos éneket láttunk volna szívesen, mert ezek könnyebben ragadnak meg az emlékezetben és lélekben.

Igy is nagyot, szükségét pótlót nyújtott a veszprémi poéta-pap könyve, a mely az eddigi magyar zsidó imádságos könyvek mellett sem mutatkozik fölöslegesnek, noha szavaiban itt-ott fölösleget találunk. De szép, áhitatot keltő, lelket emelő a könyvben minden s csak a kritika szokásos tempója az, mikor egyben-másban kifogásolni valót is fedez föl.

Haber Samu.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése augusztus végén lejár, színtugy azokat, kiknek előfizetése már elébb járt le, tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Ujjonnan belépő előfizetőknek megküldjük lord Beaconsfieldnek (D'Israel)

A MESSIÁS,

Breier Eduárd

Az ó-budai bachur

czimű, lapunkban megjelent regényeket és Philippsonnak lapunkban most folyó,

„Eszterka”

czimű szomorujátékának eddig megjelent folytatásait.

Az „Egyenlőség”

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Józseftér 10.

H i r e k.

— **Nagyon haragszanak ránk,** magyar zsidókra, államcsináló sionista testvéreink Izraelben. Mielőtt összeülnének hát Baselben, hogy végre valahára megalkossák, török-tatár ellenére, egész Európa ellenére, sőt maga a zsidóság ellenére, Zsidóországot, szörnyű törvényt ültek fölöttünk, magyar zsidók fölött »Die Welt« című főorgánunk vezércikkében, példát szolgáltatván mindazok elrettentésére, kik nem követik az új messiásokat és kik azon a nézeten vannak, hogy a szegény üldözött zsidóknak, kiket minden áron meg akarnak tenni honfoglaló ősöknek, kimondhatatlan ártalmukra vannak mozgalmukkal. A török máris távol tartja az idegen zsidót Palesztinától, az orosz máris megveti lábát a szent földön, ideájuk tehát távolabb a megvalósulástól, mint valaha; de a már kitelepített — nem általuk kitelepített — szegény gyarmatosokért sem tettek semmit, de semmit sem. Ilyen kicsiségekkel hadd foglalkozzanak azok a zsidó jöltevők, kiket Nordau, az almessias (ki azóta katolikus nőt vett feleségül), a multévi kongresszuson kiátkozott. Mutatkozott a sionizmus hatása máshol is. Galiciában legalább nyíltan hirdetik az antiszemiták, hogy azt a zsidóságot, mely más haza után vágyódik, mely oly nagy kontingenst szolgáltatott a sionista seregnek, azt igenis ki kell fosztogatni, hogy a szerzett vagyont ki ne vigyék a zsidókirálynak Jeruzsálembe.

Mi sokszor mutattunk rá a sionista ideálnak nem csak lehetetlenségére, de veszedelmes voltára is, és a magyar zsidók, dicséretökre legyen mondva, nem is szaporították a rajongók sorait. Támadtak ugyan kezdetben Románia és Bukovina határán 4 kisebb községben sionista egyletek, de nem működtek soha és a székes-fővárosban csak odáig vihette néhány külföldi, hogy *terveztek* egy sionista gyűlést. Magyarországon nem hódított tehát az álmodozók veszedelmes játéka, ezért a nagy harag, ezért kellett H. York-Steinernek (kicsoda ő? — szerk.) »Die Ungarn«-ról első cikket írni az aug. 19-én megjelent »Die Welt«-ben, képet nyújtva rólunk, mely — nos, mely nem rosszabb annál, melyet az angol és német zsidójobb köreiről festettek, midőn azok az új zsidó nemzeti eszme ellen tiltakoztak. Nem kerültünk rossz társaságba, de azért mégis sajnáljuk, hogy ha már tollhegyre (mondhatnám, dorong végére) vettek bennünket, magyar zsidókat, miért nem szidnak bennünket való dolgokért? Legalább hasznunkra váltanók. Mig így azt mondhatja a magyar zsidó: lám, ha támadni, gyalázni akarnak bennünket, szemén-szedett hazugságokat kell fölhozni ellenünk.

H. York-Steiner meghamisítja mindenek előtt a magyar zsidók történetét. Ahány adat, annyi hamisítás. Hamisít még ott is, ahol dicsér. Így fölemlíti, hogy a zsidók Buda visszafoglalásánál és a törökök kiűzetésénél 1686-ban oly nagy bátorságot és ragaszkodást tanusítottak a magyar haza iránt, hogy a háboru után visszakapták régi jogukat, miket azóta meg is tartottak.

Micsoda tudás! milyen alaposság!

A zsidók — szegényen ide, szegényen oda, de biz ez így volt és nem másképp — azokban a harcokban a törököt támogatták katonákkal, pénzrel és minden egyébvel. A török mindig jól bánt velük és ezt meghálálták. Buda bevétele után a győztes hadsereg elpusztította az akkori budai hitközséget a föld színéről és csak azok a zsidók maradtak meg, kik a törökkel együtt menekültek és kik Drinápolyban községet alapítottak,

melynek még ma is »Ánsé Budn« (budai emberek) a neve.

Hogy milyeneknek mutatja be H. York-Steiner (valami hóborzot amerikai lehet) a jelen zsidókat, arra nézve legyen elég annyi, hogy a budapesti zsidó tingl-tanglból, mely a moral legalacsonyabb fokán áll, arra következtet, hogy a magyar zsidók nagy tömege erkölcsileg mélyen alatta áll a galicziai zsidóknak, kire pedig a magyar zsidó olyan magasságról vél letekinthetni. Ejnye, adta bolondos németje, ha mindjárt amerikai is, — hát a tingl-tangl, a benkli, az orpheum mióta magyar? Hát nem H. Jork-Steiner urnak csupa kivándorolt hazabéliei képviselik nálunk ezt a genre-t?

A zsidóság szellemi életében mi magyar zsidók nem teszünk számot. Ugy tudom, hogy Németország zsidó tudósai és híres rabbijai nagyjából magyarországi zsidók. Berlin nyolcz rabbija közül nyolcz magyarországi. Rabbikat vittek Magyarországból New-Yorkba, Stockholmba, Prágába, Hamburgba és számtalan más városba. Magyar szemináriumunk magyar zsidó tudományt teremtett, melyet hogy a sionisták nem ösmernek, arról nem tehetünk, pedig ösmerhetnék, mert a sionizmus két főpapja, Herzl is, Nordau is, magyarországi zsidók. A nagybűszke német zsidóság különben csak nemrég tanárokat kért (és kapott is) kölcsön a magyar szemináriumtól, úgy a berlini, mint a bécsi zsidó főiskolák számára.

H. York Steiner még azt is mondja, hogy azokat a vad magyar zsidókat, azokat az ősi magyarokat, majd az ő (a sionisták) táborába fogják lóditani a magyar keresztények rugásai. Így csak az olyan ember beszélhet, a kinek nincs hazája; ember, ki elriasztó példát szolgáltat, hogy egy phantom, egy ép oly bolondos, mint veszedelmes álom, mit képes egy különben intelligens emberből csinálni.

Nagyon téved H. York-Steiner, ha azt hiszi, hogy egy erős antiszemita áramlat Magyarországon rábirhatná a magyar zsidókat arra, hogy egy hazafiatlan mozgalomnak vessék magukat a karjaiba. Nincs az a veszett antiszemitizmus, mely alatt annyit szenvedhetne a zsidó, a mennyit szenvedett idegenektől a magyar saját földjén. De a magyar e földről meg nem szökött, új hazát nem keresett, sőt elnyomott szegény hazáját még jobban megszerette, mint valaha. Ezt a nagy hazaszeretetet, melynek magasságáig a H. York-Steinerek idealizmusa föl nem ér, mi rég eltanultuk nemzsidó kompatriotáinktól. Van a magyarnak egy jelszava, kedves sionista uram, melyet Ön meg nem ért, de a mely a magyar zsidónak vérebe ment át:

»Áldjon, vagy verjen sors keze — ez az a jelszó — itt élned, halnod kell.«

Szabolcsi Miksa.

— **Magyarok városa.** Tóth Béla, a tudós tárczairó és tárczairó tudós, a »Pesti Hírlap« e heti vasárnapi számában megint előkereste az ő egyik kedves themáját — a zsidót. Megkaparja egy kicsit, hogy hulljon le róla a német máz; munkája közben azonban gondosan megmutatja azt is, hogy valójában micsoda fényes tulajdonságok, minő érdemek rejtőzködnek a csunya német máz; mögött, amelyet mi is igyekszünk lepattogtatni, mert a héber betűs Weinschank nekünk is nem csak honfi érzésünket, hanem vallásos kegyeletünket is sérti. Tóth Béla tárczájának ezen érintett részei a következők:

»Budapest utcáinak képe még mindig idegen a sok felemás vagy ép egészen német cézertől. Nem szölok az *Eintracht* egynehány emberéről; régi dolog, hogy a porosz macskatermeszt: ellensége a hazának, amelyben enni kap... De mit akarnak a németséggel a zsidó hiten lévő magyar kereskedők?

(Mához harmincz esztendőre én, tisztos öreg akadémikus, a »Pesti Hirlap« megsárgult leveleit forgatván, alkalmasint röstelleni fogom, hogy 1898-ban még eszembe jutott, hogy a zsidó kereskedőket külön emlegetsem; mert ma nem jutnak külön eszembe se a pápista, se a kálvinista, se a lutheránus boltosok. De meg lesz az a mentségem, hogy 1898-ban még nem volt eléggé bölcs szerkezetű az agyam veleje; meg az is, hogy 1898-ban a magyar zsidó kereskedők ugyancsak nem voltak eléggé bölcssek. Mert bolondság, amit cselekszenek. Budapest magyar és Budapest az ország. Miért németebbek hát ők mindnyajunknál? Mi közük nekik a némethez? És miért szeretik úgy a németek, akik tudvalevőleg még nálam is nagyobb antiszemita; pedig én volnék az a korszakos antiszemita, aki *Scharf* Móriczot meg akarta szöktetni Nyiregyházáról. (L. az eszlári pör iratait.)

Budapestet a reális zsidóság tette európai metropolissá. Mi idealista keresztények még abba is majd beleszakadtunk, mikor arról volt szó, hogy meg kell építeni egy ócsó granáriumot, melynek majd Nemzeti Színház lesz a neve. Szükségünk volt lelkes napszamosokra, akik ingyen hordták a téglát; mert mi csak perorálni és verselni tudtunk igen szépen, de nem nyultunk a bugyillaris tájkára, és ha kúriánk egy kéményét eldöntötte a szél, már rettegtünk a szörnyű építkezéstől. Ezek a palotasorok, körútak, ez az egész nagy város mind a zsidó vállalkozás, a zsidó bátorság, a zsidó ész, a zsidó ész műve. És amit nem zsidó csinált: zsidó tanítványa csinálta. Hogy a palotaépítés nem fényezés, hanem okos üzlet; hogy a gyár nem örült koczkaztatás, hanem vagyonszerzés; hogy a nagy modern város az élet, a boldogulás, a jólét: mind a zsidóktól tanultuk. És abban is dicsőséges részök van a zsidóknak, hogy az új Budapest nem csupán roppant *congeries lapidum*, hanem a magyarság leghatalmasabb vára, Magyarország Magyarorszában; mert mindenütt ott voltak, ahol ész, elme, tehetség, tudomány, munka tehetett valamit a nemzetért.

Hazudik, aki azt meri mondani, hogy vannak közöttünk jobb magyarok a művelt zsidóknál. Zsidóságunk magyarságának mérőfoka a műveltség. Ez megdönthetlenség; és az következik belőle, hogy a zsidó kereskedővilág azért nem eléggé magyar, mert nem eléggé művelt. A minap Miskolczon jártam; és meglepett, hogy mindmáig nem láttam annyi zsidó betűs cégért, mint a kocsonya, a perecz és a csizmadiák hires városában. Nem, még Budapesten sem. Ha a tözsgyökeres magyarbarát *páternék* hivatja magát, a becsület-sakternek nincs mit titkolnia, hogy ő *sohet ubodek*. De mikor a héber alfabéta szép keleti czikornyáiból azt hüvelyezem ki, hogy *Kurswaarenhandlung* és *Brandweinschank*, akkor eszembe jut az a rút szentenczia, hogy *grattes le Juif, et vous trouvezes l'Allemand*. Vagy kik azok ebben az országban, akik még a német írást is csak akkor tudják elolvasni, ha a betűje héber? Az az egynéhány vén falusi zsidó, aki még itt teng-leng a régi nemzedék hirmondójául? Hát érdemes ezek miatt idegenre mázolni magyar városok képét? Nem hinném, hogy sokan volnának ezek a szegény öregek. De nem hiszem azt a szégyént sem, hogy ez az ország a koronázás óta nevelt volna olyan új nemzedéket, amely csak zsidókat tud olvasni és csak németül ért, másképp nem. Mire való hát akkor a thóra szent betűivel írott *Herrenkleiderniederlage*.

A király születésnapja alkalmából az ország minden részében nagy ünnepet ült a zsidóság is. Minden pártárnyalat összegyűlt a maga templomában, hogy

áldást kérjenek jó öreg királyunk fejére. Ezt jeleztük már előző számunkban is, amikor megirtuk a pesti királyünnepélyeket és érintettük, hogy a vidékről beérkezett tudósítások feldolgozására már nem volt időnk. E vidékről jött tudósítások a hét folyamán annyira megsaporodtak, hogy ha csak néhány sort is akarnánk mindenikből közölni, fél lap kellene hozzá, vagy pedig folytatásonként adhatnók. Mivel az anyag maga meglehetősen egyhangú s mindenütt a pap beszélt, a kántor énekelt, meg a hatóságok jelen voltak, ennél fogva olvasóink — a kik közé a tudósítások beküldői és a királyünnepélyek lelkes szereplői is tartoznak — úgy gondoljuk, nem fogják tőlünk rossz néven venni, hogy a királynak a vidéki zsinagógákban országszerte fényvel és lelkesedéssel megünnepelt ünnepélyéről — jó egy héttel megtörténtük után — csak ilyen sommásan adunk hirt s csak azt az egyet konstatáljuk, hogy királyszeretetében a magyar zsidóság országszerte ezuttal is szívben lélekben egynek érezte magát a többi magyarsággal és avval együtt lelkesen ünnepelt. Ugyanitt megemlíjük, hogy a király születésnapjára vonatkozó mult heti hírünkbe tördelési hiba csuszott s a szedő a miniszterelnöki hiv. ebédre vonatkozó különálló rövid hirt, a dohányutezai templomban tartott ünnepség hírébe állította bele.

— **A poeta völegény.** Aki olyan szép szerelmi dalokat írt boldog és mégis boldogtalan szerelemről, a mi volt házi poetánk, a Zsidó költők, az Énekek éneke mesteri magyarítója, a legényélet hánykódó tengerén megtalálta a maga kikötőjét. *Makai* Emilről beszélünk, a néhai tudós makói főrabbinak, *Fischernek* dalos ajku fiáról, aki — mint értesülünk — boldog völegény. A menyasszonya *Löwinger* Manó budapesti nagybirtokosnak szépséges szép és ihletett lelkű leánya, *Elvira* kisasszony.

— **Új konsul.** *Fürst* Jakob budapesti nagykereskedőt, ki előkelő társadalmi szerepet játszik a fővárosban s mint a jótévés egyik fáradhatlan munkása ismeretes, mint értesülünk, Budapest székhelylyel németalföldi konzullá nevezték ki.

— **A keszthelyi hitközség** a király születése napján adta át rendeltetésének díszesen átalakított és kibővített zsinagógáját és benne az új orgonát, melyet *Weltner* Adolf, gulácsi földbirtokos és neje szül. *Hoffmann* Regina áldozatkészen ajándékoztak a hitközségnek. Az ünnepségen, melynek ünnepi szónoka *Büchler* Sándor dr., a történetíró főrabbi volt, a hatóságok, a katonaság, a *katholikus* papság küldöttségileg képviseltették magukat. A templom renoválása és az orgona beszerzése körül fáradó bizottság, melynek elnöke *Hoffmann* Soma hitk. elnök s előadója *Pető* Vilmos képviselőtestületi tag volt, a szép alkotásnál jelentős érdemeket szerzett.

— **Az egyenlőség ünnepe.** A szigetvári önkéntes tűzoltó egyesület f. hó 20-án fennállásának tizenötödik évfordulója alkalmából ünnepet ült és fölszentelte díszes zászlaját, melyet az ünnep emlékére turonyi *Biedermann* Ottóné ajándékozott az egyesületnek. Az érdemes polgári testület ünnepén az egyenlőséget abban látjuk, hogy a zászlószentelést nem kizárólag katolikus részről ejtették meg, amint az ilyen természetű dolgok eddig szokásban voltak, hanem a minden felekeztű polgárt magában foglaló testület jelvényét zsidó pappal is megáldatták. *Löwy* Ferencz dr. nagyatádi rabbit hívta meg a szigetvári hitközség e célra, aki *Troll* Ferencz püspöki helynök szép beszéde után, a zászló és a tűzoltóság hivatását fejtegetve, szintén megáldotta a testület jelvényét. Az ünnepélyt követő több száz terítékű banket jelenségei közül mint figyelemre méltót emeljük ki, hogy *Troll* Ferencz, püspöki helynök, áldását küldte *Löwy* Ferencz dr. csa-

ládjára. Amikor a vallási ellentétek kiélesítése végett csak a napokban is olyan éles akciózt indítottak, kétszeresen ürvendentes a felekezetek egyetértésének és kölesönös türelmének itt leirt jelensége.

— **Zsidó földmivelők.** Szt.-Pétervári ujságok néhány érdekes adatot tesznek közzé a zsidó földmivészekre vonatkozólag. A kovnói kormányzóságbeli Sadavoban csaknem az egész zsidó lakosság, 2605 fő, kert és vetemény-miveléssel foglalkozik. Mivel tulajdon földjük nincs, orosz tulajdonosoktól bérelnék és termelvényeiket Pétervárra és Rigába szállítják. A kaukázusi Vortosen faluban is, melynek dohányja nagyon híres, csaknem kizárólag zsidók a dohánytermelők és pedig szintén bérelt földeken.

— **A párisi Comité de bienfaisance** most tette közzé évi jelentését, amely szerint ez a zsidó jótékony-sági egyesület a lefolyt évben 491,171 frankot fordított szép céljaira.

— **A keresztény-szociálisok veresége.** Bécsben mult vasárnap iparbirósági tagokat választottak az élelmszer, élvezeti czikkék, forgalmi és személyes szolgálati ágak számára. 2009 szavazatot adtak le és ebből a keresztény szociális jelöltek csak 233-at kaptak. Ritka egy fiasco ez Bécsben.

— **Egy uzsorás.** Nem zsidó s ezért hallgat róla a sajtónak az a része, melynek a zsidó mindig és mindenkor szálla a szemében. Linke Ferdinándnak hívják és a keresztény erkölcsökben olyan kiváló polczra jutott Bécs volt otthona. Ez a keresztény uzsorás, arról is gondoskodott, hogy a szegény embereknek, s a kik karmai közé kerültek, halála után se legyen nyugtuk. Végrendeletében a takarítónője leányát tette örökösévé, s követeléseit pontos följegyzésével azt is meghagyta végrendeletében, hogy a követeléseket a legnagyobb szigorúsággal és erélylyel hajtsák be. Nevezetes és jellemző kikötése a végrendeletnek az is, hogy az örökség kiszolgáltatását csak akkor engedi meg, ha az örökös semmi jót sem tesz azokkal, a kik az örökhagyót életében ápolták. Ez az ur, ismételjük, nem volt zsidó.

— **A szabadkai nőegyesület vesztesége.** Rott Julia, a ki a szabadkai izr. nőegyesületnek sok éven át elnökasszonya volt, öt évi szenvedés után f. hó 21-én 73 éves korában jobblétre szenderült. Nemes szive mindenkor jó tettekre sarkalta és előkelő nagy családján kívül a szegények is őszintén gyászolják elhunytát. Teme-tése f. hó 23-ikán történt meg igen nagy részvétellel. A gyászháznál *Kutna Mór* főrabbi mondott bucsubeszédet, a rokonok nevében pedig *Klein Mór* budapesti kereskedő bucsuzkodott tőle.

— **A szegedi leány-egylet** 1897/98. évi jótékony-sági munkájáról most számol be. Örömmel adja hírül, hogy a közönség az elmúlt évben is szépen támogatta az egyesületet és elismeréssel honorálta humánus tevékenységét. A több kisebb-nagyobb adomány közül kiválik özv. *Milkó* Jakabné 2000 koronás alapítványa. Az év történetéből nevezetes még, hogy *Horovics* Katalin, ki nyolcz évig vezette az egyesületet, lemondott s helyét *Milkó* Margit alelnökkel töltötték be. Az egyesület népkonyhája a négy téli hónapban 122 gyermeket és 25 felnőttet látott el meleg étellel. A bevételek 1777 frt 24 kr-ra, a kiadások 1689 frt 87 kr-ra rugtak. A vagyon-állomány 6691 frt 88 kr. Rendes tagja 90, pártoló 297 volt az egyesületnek.

— **A soproni chevra-kadisa** temetője kibővítésére területet kért a várostól. A szükséges területet a városi közgyűlés; mely a kérelmet tárgyalta, egy tag felszólalása folytán, mely közlekedési aggályokból ellenezte a terület átengedését, nem adta meg, s a kérelmet az építészeti

bizottsághoz utasította. Az építészeti bizottság ennek folytán helyszini szemlét tartott s megállapította, hogy a kifogás nem éppen alapos, minélfogva a chevra-kadisa kérelmét teljesítendőnek ajánlja.

— **Halálozások.** *Csengeri Mayer Salamon*, Szatmár-megye bizottsági tagja, ösmert mecenás és jótévő, Budapesten, a Herzl-féle szanatóriumban egy operáció után, 63 éves korában meghalt. Hült tetemeit az elta- karitási ritusok betartásával, Szatmárra szállították, ahol f. hó 22-én tették nagy részvétellel örök nyugalomra. Két fia van, az egyik a szathmári orth. hitközség alelnöke, a másik a statusquo hitközség elnöke ugyanott. Ezekén és nagyszámu tisztelőin és rokonain kívül, özvegye gyászolja.

Özv. *Ditrichstein* Hermanné, szül. Zerkovitz Netii, *Somogyi* Henriknek, a nagykanizsai hitközség nyug. titkáranak anyósa, 84 éves korában elhunyt Veszprémben. Kiterjedt nagy család, több unoka és dedunoka fájlalja elhunytát.

— **Hymen.** *Singer* Jakab dr., temesvár-gyárvárosi főrabbi eljegyezte *Rotter* Vilmos, temesvári fanagykereskedő bájos leányát, *Ilonka* kisasszonyt.

Kriszhaber Béla dr., bács-kulár rabbi, *Halász* Náthánnak, a pesti hitközségi leányiskola igazgatójának nagyműveltségű leányát, *Lujza* kisasszonyt f. hó 28-ikán Budapesten feleségül veszi.

Neuschloss Tivadar dr., budapesti ügyvéd, eljegyezte *Adutt* Licco L.-nek a bécsi török-zsidó hitközség elnökének leányát, *Riva* kisasszonyt.

— **A szegény zsidó lova.** Nem igen szoktuk meg, hogy a szegény zsidón más is segítsen, mint hitfele. Ha valami baj éri a szegény zsidót, azon máshíjú polgártársra, legyen bár egyébként legjobb embere, nevetni, mosolyogni szokott. Annál dicséretesebb, annál inkább figyelmet keltő, ha másként történik. Ilyen kivételes eset jutott most a tudomásunkra. Az egyik szereplője egy siófok környéki zsidó fuvaros, a másik a budapesti orvosi egyetem tudós tanára, *Thankoffer*. A zsidó eleséget, mi egymást vitt Siófokon az ő elcsigázott két igavonó lován, a melyeknek piros betűs ünnep az, ha zabot kapnak abrakul. Hát a zsidó elindult a két lovával, de nem volt utjában köszönet. Szegény félbemaradt táltosai nem birták a nagy terület és Siófok határán itt hagyták ezt a megbatalanitott világot. Életük legnagyobb rugását tan akkor cselekedtek meg a szegény gebék, mikor elszállott belőlük a pára. A fél órával elébb bécsi virslibe még használható tetemek ott heverték az ut porában, szegény gazdájuk pedig rimánkodva futkosott a szekér körül. Tördelte a kezét, hogy odaveszett a kenyerét keresni segítő két lovacska; a fölött azonban még nagyobb volt a bűja, hogy mi lesz már most a fuvarral és mit fognak róla tartani, ha nem szállítja be Siófokon az eleséget. És mikor így nagyban rimánkodott a szegény zsidó, a jó szerencse arra hozta a budapesti egyetem tudós tanárát, *Thankoffert*. És a tudósnek megesett a szive a zsidó nagy fájdalmán és elkérdezte az ő nagy baját. Azután megilletődve fogta a tudós az ő kalapját és a fürdőtelepen ment a társaság elé, melytől csak az imént vált meg néhány pillanatra. Másfélszáz forint hamar gyűlt össze *Thankoffer* kalapjában és a professzor ur örömmel vitte a pénzt a zsidó felé. Nesze fiam, ha zsidó, vagy más fajzat vagy is, végy magadnak a gebéid helyett egy pár jó hámos lovat és lass megvigasztalódva a dolgoz után. Meg is vigasztalódott a szegény zsidó. Szerzett hamar egy forspanót és vigan koczogott be velük Siófokra, ahonnan azután a saját két hámostáltosán — amelyek még bécsi virslire sem voltak elég érettek — hajtott hazafelé.

— **Zsidó katona.** A salisbury plaini nagy angol manővereknél kiváló tisztséget biztak *Goldsmid* ezredesre. Az északi hadtest harmadik osztályának, amelynek élén *Connaught* herceg áll, *Goldsmid* a törzskari főnöke.

— **Orosz jötevők.** *Brodsky* Lázár orosz keresk. tanácsos, az ismert orosz jötevő, a kievi zsidó kórháznak nagy kertet és hozzávaló épületeket ajándékozott, amelyek 110,000 rubel értéket képviselnek. — Egy *Narrogisa* nevű orosz keresztény, ki a minap hunyt el, végrendeletileg 150,000 rubelt hagyományozott avval a rendeltetéssel, hogy Slatapolban földmives iskolát építsenek belőle, amelybe a növendékek felekezetre való tekintet nélkül veendőik föl.

— **A londoni chiefrabbi** *Adler* A. dr. most leányával *Ischben* üdül.

— **A soproni izr. nőgyesület** minapi közgyűlésén *Garai* Gyula dr. titkárává választotta meg.

— **Holub tanár ajándéka.** A vágújhelyi zsidó realiskola a napokban szép ajándékot kapott *Holub* Emil dr.-tól, az ismert afrika-utazótól. Az ajándék afrikai, ázsiai, délamerikai földrajztermészettörténeti tárgyakból áll.

— **A berlini hitközség 200 éves.** A berlini hitközség előjáróságának hatósági minőségét 1698. évi szeptember hó 24-én ismerték először Poroszországban. A hitközség tehát mint ilyen, elismert jellegben, 200 éves. A kétszáz éves fordulót f. é. szeptember havában meg fogják ünnepelni.

— **Kovno kormányzóságából.** Ebben az orosz kormányzóságban 1897-ben 1.705.407 főnyi lakosság volt, közülük 19.1% 325.929 lakos (164.815 férfi és 161.114 nő) zsidó. Egy harmadrészüket a kormányzóság 6 városában lakik, magában *Kovnoban* 35.553. A zsidó lakosság legerősebb Telsiben: 78%. A születések aránya a zsidóknál csak 1.88%, a görög orthodoxoknál 2.86, a katolikusoknál 3.68, az evangélikusoknál 3.95% volt. A halálozási arány azonban a zsidóknál a legkedvezőbb 0.97%, míg a görög orthodoxoknál 1.95, a katolikusoknál 2.11 és az evangélikusoknál 2.51%. Törvénytelen születés a zsidóknál csak 13 fordult elő, a többiekénél 2554. Nyilvános iskolába 3038, chederbe 27000 zsidó gyermek járt.

— **Zsidó gymnázium.** A bukaresti askenáz és sefard hitközségek elhatározták, hogy *közösen* zsidó gymnáziumot léptetnek életbe. A szükséges tőkét gyűjtés útján szerzik meg. A gymnáziumot a román zsidók azért nyitják, hogy a zsidó hitű növendékeknek az állami iskolákból való kizáratását paralizálják.

— **Katolikus kitüntetés zsidónak.** *Jolles* drnak, a bécsi egyetem tanárának, a katolikus *Izabella* rend kommande-urkeresztjét adományozta a spanyol regenskirályné.

— **Zola jargonban.** A londoni standardszínházban a napokban egy zsidós zsargon nyelven írt drámát adtak elő *Rackovtól*. A czime ez: *Zola az igazságkereső*. A dráma tetszett, nekünk azonban nem tetszik, hogy a zsargont kultiválják.

* Tisztelettel fölhívjuk t. olvasóink becses figyelmét lapunk mai számában megjelent **Herz nővérek** című hirdetésre.

* **Nemzeti baleset biztosító részvénytársaság.** Ezen az Első Magyarokkal rokonviszonyban levő előkelő biztosító társaság, mint értesülünk, Ausztria-Magyarország területére helyben egy önálló működési körrel fölrüházott vezérképviselőiséget létesített, melynek vezetésével ujonnan kinevezett *vezértitkárt* *Rónay Mór* urat bizta meg. Örömről szolgál, hogy ezt a biztosítás terén elismert szakegyént egy honi intézetünk kébelében látjuk működni.

* **Családi és nemesi czimerek, régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl:** *Linhart Vilmos*, arczképfestő műintézete, Budapest, VIII., Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

A pesti izraelita hitközség előjáróságától.

Hirdetmény.

A *Dohány-utcai templomi és Rombach-utcai zsinagógái* imaszék-tulajdonosoknak a bérbeadást, a bérloknek a bérbevételt erre nem hivatott közbenjárók beavatkozása nélkül kívánván lehetővé tenni, az ez idei főünnepek előtt úgy intézkedtünk, hogy a bérbeadandó tulajdonulések is lehetőleg bizottságunk által adassanak bérbe.

Felkérjük ennél fogva mindazon *Dohány-utca templomi, valamint Rombach-utca zsinagógái* imaszék-birtokosokat, kik imaszékeiket bérbeadni kívánják, hogy ebbeli szándékukat az imahelyek megjelölése mellett, szóval vagy írásban, a pesti izr. hitközség központi hivatalában (*VII. Síp-utca 12. I. em. 11*), legkésőbbben 1897. szeptember 9-ig bejelenteni sziveskedjenek.

Mindazokat pedig, kik *Dohány-utca templomi imaszékeket* kívánnak bérelni, felkérjük, hogy a bérlet végett 1898. szeptember 11-től kezdődőleg délelőtt 9—12-ig és délután 3—5-ig a *VII. ker. Síp-utca 12. I. em. 12. sz. a.* ülésező bizottságunkhoz, míg a *zsinagógái imaszék-bérlet* végett ugyanazon időben a *Rombach-utca 7. sz. a.* ülésező bizottsághoz fordulni sziveskedjenek.

Budapest, 1898. augusztus hó.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

Az ó-budai izraelita hitközségtől.

Hirdetmény.

Az ó-budai izraelita hitközségnél a közelgő nagy ünnepek alkalmából alulírott hitközségi előjáróság köz-hírré teszi, miszerint az ó-budai izr. templomban levő **imaszékek** a tulajdonosok, illetve jogosult helyettesítőjük tetszése szerint, akár közvetlenül önmaguk által, akár ebbeli megbízás alapján, a hitközség útján adhatók bérbe, mely utóbbi esetben a bevett bérösszegeből kezelési díj czimén 10% számíttatik le. Fölvivatnak mindazon tulajdonosok, illetve helyettesítőjük, akik templomuléseiket maguk akarják bérbeadni, hogy ezen szándékukat legkésőbb *f. évi szeptember 4-ig* a hitközségi irodában (*III. ker., Lajos-utca 201. sz.*) bejelenteni sziveskedjenek. A kitézött időre be nem jelentett ülések az eddigi gyakorlat alapján a hitközség által fognak bérbeadni. Az ülések bérbeadása és a belépőjegyek kiszolgáltatása szerdán és csütörtökön, azaz szeptember 7-én és 8-án, továbbá szeptember 11-től szeptember 16-áig fog történni.

Budapest, 1898. augusztus hóban.

Az ó-budai izr. hitközség előjárósága.

A szabadkai izr. hitközség előljáróságától.**P á l y á z a t.**

A szabadkai izr. hitközségnél 1000 frt fizetéssel javadalmazott hittanári állásra pályázatot hirdet.

Ezen állásra oly magyar állampolgárok pályázhatnak, kik az orsz. rabbiképző intézettől nyert rabbiképesítési oklevéllel bírnak s kiktől megkívánatik, hogy:

a) a gymnasiumban és a polgári fiúiskolában a hitoktatást végezzék, nemkülönben a felekezeti iskolákban a fölügyeletet gyakorolja:

b) az imaházban a mai igényeknek megfelelő magyar és német szónoklatokat képesek legyenek tartani, nemkülönben a jelenlegi főrabbi akadályoztatása esetén minden tekintetben helyettesíteni képesek legyenek.

Felhivatnak mindazok, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az életkoruk, családi állapotuk föltüntetésével a kellő okmányokkal fölszerelt folyamodványokat az alulírt előljáróshoz legkésőbb f. évi szeptember hó 15-ig annál bizonyosabban terjeszszék be, mivel később beérkezett folyamodványok figyelmen kívül fognak hagyatni.

Ezen állás f. évi október hó 1-én elfoglalandó.

Utiköltségre csak a megválasztandó hittanár tart hat igényt.

Szabadkán, 1898. évi augusztus hó 24-én.

Frankl Antal,
jegyző.

Geiger A. Mór,
h. hitk. elnök.

Kolozsvár autonom orthodox izraelita hitközségétől.**P á l y á z a t.**

A kolozsvári aut. orth. izr. hitközségnél ujonnan rendszeresített, évi 600 frt fizetéssel és 200 frt lakbérilletményvel javadalmazott hitoktatói állásra ezenel pályázat hirdettetik.

A hitoktató kötelessége leendő a helybeli középiskolákban és felsőbb tanintézetekben a hittanítást magyar nyelven végezni, és a hitközségi elemi fiú-iskolában is közreműködni. Az alkalmazás egy próbaévre szól.

Az állásra csak szigorú vallás-erkölcsös előéletű szakferfiak pályázhatnak, kik a hitoktatásra kellő képesítéssel és tanítói oklevéllel bírnak.

Pályázni szándékozók felkéretnek, hogy életkorukat, családi állapotukat, képesítésüket, vallás-erkölcsös előéletüket és eddigi működésüket igazoló folyamodvényaikat a hitközségi előljáróshoz folyó hó végéig küldjék be.

Kolozsvárt, 1898. augusztus 15-én.

Strausz Ignác,
titkár.

Smiel Dávid,
elnök.

A sziráki izr. anyakerületi hitközségtől.**P á l y á z a t.**

A sziráki izr. anyakerületi hitközségnél 1899. évi január hó 1-én betöltendő rabbi-helyettesi anyakönyvvezetőséggel egybekötött שוחט ובורק וקורא és jó előimádkozói állásra pályázat hirdettetik. Évi javadalmazása 1000 korona fizetés, természetbeni lakás, שחיטה s a szokásos mellékjövedelem és esetleg ראש השנה és יום כפור nagy ünnepeken a מוסף és נדרי כל helyes és jó előimádkozásért külön még 100 korona fizetés biztosítottatik.

Pályázni kívánók felhivatnak, pályázataikat, melyekben a magyar honosság, anyakönyvek vezetésére előírt törvényes kvalifikáció, a rabbisági teendők végzésére való képesség, valamint a metszői teendők végzésére három elismert rabbitól התרות és קבלות eredeti vagy azoknak hitelesített másolati szövegben beigazolandó jogosultság és a magyar hitszónoklatok tartására, valamint eddigi működésről szóló eredeti bizonyítványokkal felszerelt folyamodvényaikat, melyekben életkoruk és családi állapotuk kitüntetve legyen, f. évi október hó 15-ig alulírt előljáróshoz Szirákra (Nógrád-megye) küldjék be.

Próbaelődásra csakis a meghívottak fognak bocsátatni. Csak a megválasztott számára biztosítottatik 60 korona uti és átköltözködési atalány. A megválasztott tartozik egyúttal a hitközségi, valamint a kerületjegyzői teendőket is végezni és esetleg az állami elemi iskolában a hitoktatást is tanítani.

A választás f. évi november havában fog megejtetni és a megválasztott 3 évi időtartamára választatik és állását 1899 évi január hó 1-én tartozik elfoglalni.

Kelt Szirákon, 1898. évi augusztus hó 3-án.

A sziráki izr. anyakerület-hitközség előljárósága.

A babocsai izr. hitközségtől.**P á l y á z a t.**

A babocsai izr. hitközségnél a rituális metszői és kántori állás, mely 360 frt készpénz és szabad lakással van javadalmazva, folyó évi szeptember hó 1-én betöltendő. Olyanok, kik okleveles tanítók és nyilvános oskolát saját révükön tartanak, mely után a jövedelem saját részükre folyik be, folyamodvényaikat fenti hitközség előljáróságánál folyó hó végéig nyujtsák be.

Babocsán, 1898. évi augusztus hóban.

A babocsai izr. hitközség.

HIRDETÉSEK.**Szolid család**

egy vagy két tanulónak kosztot és lakást hajlandó adni, jutányos áron. Czim megtudható az »Egyenlőség« kiadóhivatalában (Budapest, V., Józseftér 10. szám).

Tanár özvegyénél,

művelt és jó zsidócsaládban egy-két tanulóiú vagy leány, kitünő ellátásban, anyai gondozásban és lelkiismeretes nevelésben részesülhetnek. A föltételek megtudhatók az illető czimén, melyet e lap kiadóhivatala szívesen közöl.

BUDAPEST, Deák Ferencz-u. 17, **HERZ NŐVÉREK** Deák Ferencz-u. 17,

I. emel. aranyhimzönök. I. emel.

Ajánlkoznak mindennemű aranyhimzések, különösen

parócheszek, Tóra-köpenyek, sulchan-terítők, chupak stb. stb.,

kiválóan izléses, precíz és jutányos elkészítésére, hivatkozva e téren szerzett óriási prakszisukra, valamint ugy a főváros, mint a vidék nagyobb templomainak szállított, ezrekre rugó himzésekre vonatkozó elismerő levelekre.

Kitüntetve { Bécs ... 1890. } Kitüntetve.
Budapest 1896.

AZ „ANKER”

élet- és járadék-biztosító-társaság.

Igazgatóság:

BÉCS, I., Hoher Markt 11.

ANKER-HOF.

Magyarországi vezérképviselőség:

BUDAPEST, Deák-tér 6. sz.

ANKER-UDVAR

a társaság saját házaiban.

Társasági vagyon..... 117 millió korona

Biztosítási állomány 472 » »

Eddigi kifizetések összege 192 » »

Megtámadhatlan kötvény.

Méltányos feltételek.

Hadkötelezetteink biztosítása háboru esetére pótdíj nélkül.

➔ Nagy nyeresémenyosztalékok. ➔

— Előnyös gyermekbiztosítások. —

Prospektussal és fölvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselőség, hová ügynökségek iránti ajánlatok is intézendők, valamint a társaság ügynökei.

Schwarz Ignác

BUDAPEST,

VI. ker., Király-utca 3. szám.

Gazdagon berendezett raktárát

ajánlja mindazoknak, kik a közeledő zsidó főünnepekre

imakönyvet, imaköpenyt, vagy a vallásszertartáshoz szükséges bármely tárgyat vásárolni akarnak.

Az ilyen cikkek

gazdag választékban, a legszebb és a legszolidabb kivitelben a legjutányosabban aron kaphatók

Schwarz Ignác,

zsidó könyv- és szertartás-kereskedésben

BUDAPESTEN,

Király-utca 3-dik szám.

IFJ. NAGEL OTTÓ

könyvkereskedésében

BUDAPESTEN,

Muzeum-körút, a nemzeti színház bérházában

megjelent és kapható:

Halász N. Zsidó hittani katekizmus, fiúiskolák számára. I. rész, kötve 36 kr., II. rész, kötve 30 kr., III. rész, kötve 42 kr., IV. rész, kötve 45 kr. — Zsidó hittani katekizmus leányiskolák szám. I. rész, 3. kiadás, kötve 30 kr., II. rész, 3. kiadás, kötve 25 kr., III. rész, kötve 35 kr., IV. rész, kötve 35 kr. — Zsengeri S. dr. Héber ABC és olvasókönyv. Kötve 16 kr. — Hittani hármaskönyv, nép-, polgári- és középiskolai zsidó tanulók számára. I. rész. Népiskolák számára. Palaestina térképével és földrajzi vázlatával, kötve 30 kr., II. rész. Polgári és középiskolák számára, kötve 50 kr. — Barmiczva oktatás. Izr. tanítók és tanulók számára, kötve 60 kr. — Irálytan, alsófoku ipariskolák számára, kötve 40 kr. (Ált. enged. 13450—90. sz. alatt.) — Barna J. Népiskolai földrajz. I. rész, a IV. oszt. szám., 2. jav. kiad., kötve 20 kr., II. rész, az V. oszt. sz., 2. jav. kiad., kötve 20 kr., III. rész, a VI. oszt. sz. 2. jav. kiad., kötve 20 kr. — Magyarország története. Az újabb miniszt. tanterv alapján népisk. haszn. 6. kiadás, kötve 30 kr.* (Enged. 21452. sz.) — Erdős M. Elemi természetrajz népisk. szám. 75 képpel, kötve 40 kr.* — Füredi Ignác. Számítási példatár, népisk. szám., magyarázó jegyzetekkel és megoldásokkal, a II. oszt. szám., Korona értékre átdolgozva. 6. jav. kiad., kötve 20 kr., a III. oszt. szám., 6. jav. kiad., kötve 20 kr., a IV. oszt. szám., 5. jav. kiad., kötve 20 kr., (Enged. 2,632—95. sz. a.), az V. és VI. oszt. szám., 2. kiad., kötve 32 kr.* — Gáspár Ignác. Első oktatás a földrajzban. A négy oszt. elemi isk. III. és IV. oszt. szám., 12. jav. kiad., 62 képpel, kötve 32 kr.* (Enged. 17358—88. sz. a.) — Elemi földrajz. I. rész., a népisk. III. és IV. oszt. szám., számos képpel, kötve 24 kr. (Enged. 17358—88. sz. a.) — Elemi földrajz. II. rész., a népisk. V. és VI. oszt. szám., 64 képpel, kötve 32 kr. (Enged. 17358—88. sz. a.) — Ruttkay Sándor. Egészségi és erkölcsi szabályok. X. kiadás, 6 kr. (Enged. 12.052—888. sz. a.) — Udvardy Gyula. Magyarok története, életrajzi irányban. A népisk. középoszt. szám., a miniszteri tanterv szerint, kötve 30 kr. — Velösy Lipót. Földrajzi eredménytár az elemi isk. III. osztály számára, kötve 15 kr. — Wehner Gyula József. 200 iskolai ének, elméleti útmutatással népiskolák használatára, I. füzet, I. és II. oszt. szám., 25 kr., II. füzet III. és IV. oszt. szám., 35 kr., III. füzet, V. és VI. oszt. szám., 50 kr. (Enged. 3597—94. sz. a.) Szövegek könyv hozzá I. füz. 10 kr. II. füz. 15 kr. III. füz. 20 kr. — Ahn Ferencz dr. Gyakorlati német nyelvtan, az eredeti után írta Nagy Lajos. I. és II. rész. ára kötve a 40 kr. Mindkét rész egybekötve 80 kr. — Ploetz K. dr. Elemi francia nyelvtan. I. rész, kötve 44 kr., II. rész, kötve 44 kr. Mindkét rész egybekötve 80 kr. (Enged. 17358—88. sz. a.) — Syllabaire français. Elemi francia nyelvtan. Leányok számára, I. rész. Átdolgozta Nagy Lajos, kötve 50 kr. — Conjugaison française. Leányok számára, II. rész, kötve, 80 kr. (Enged. 17358—88. szám alatt)

Ezen jeles tankönyvek bevezetésük esetén és közvetlen nálam eszközölt megrendelésük alkalmával mindazon kedvezményeket nyújtom, melyeket más kiadók ajánlanak föl és ingyen példányokat szegény tanulók számára bocsátok rendelkezésre megfelelő számban.

Mutatványpéldányokkal szívesen szolgálok ingyen és bérmentve.

Az itt elősoroltakon kívül valamennyi iskolakönyv általam beszerezhető. — Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítek.

Böngérfi János, tanár, elemi iskolai vezérkönyvei:

Vezérk., a magyar fogalmazás tanításában 60 kr.
 » a történet tanításában 60 »
 » a földrajz tanításában 50 »

A *-gal megjelölt könyveknek minden eladott példánya után az »Éötvös alap«-nak egy-egy krajczár adatik.

Sternberg és Társa BUDAPEST,

Király-utca 8. sz. alatt,

egy aranyhímzésű műtermet nyitott, melyben európa legjobb munkaerőit alkalmazta.

A magyar kereskedelmi muzeumban pompás munkáink láthatók.

Az 1885. országos kiállítás alkalmával az első díjjal: a nagy érmmel, és az 1896. évi kiállítás alkalmával a milleniumi kiállítási érmmel kiüntette.

Dús raktár ima- és héber tankönyvekben.

SZERFÖLÖTT OLCSÓ ÁRAK

a melyre ezen alkalommal annál inkább képesek vagyunk, mivel az M. E. Löwi és fia.-féle cégnek imént főlhagyott üzletéből az árukészletet mi szereztük meg és így kaphatók

ראש השנה יום כפור

ünnepi imádkönyvek magyar, német vagy héber német fordításban, egy vagy két kötetben 1 frttól 3 forintig — négy kötetben 1 frt 50 krtól 5 frtig, — kilencz díszkötésben 2 frt 50 krtól 10 frtig. — **מליתים** valódi gyapjuból vagy selyemből 2 frttól 15 frtig — **ספרי תורה תפלין** új vagy régi ספרים. Alkalmi szónoklatok. — **Hittani és Imakönyvek**, ujesztendei vagy menyasszonyi ajándéknak 5 frttól 10 forintig. — **שופרות** 3 frttól 8 forintig. — **Ujévi köszöntő szép alakban.** — Emléktáblák szer. elhunytaknak 10 évre 1 frttól 1 frt 50 krig, — **Minhagim** német fordításban kaphatók. — Ismételtárusítók tetemes árengedményben részesülnek.

Tisztelettel

STERNBERG és TÁRSA, Budapest, Király-utca 8.

KOHN ARNOLD

gazdag sarkóraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sarkóállítás szomorú köteleességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a cég jó hírre.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

ARANYOSI MIKSA

nyilvános

polgári és felső kereskedelmi iskolája

BUDAPESTEN,

V. ker., Nagykorona-utca 13. sz.

Az intézet áll:

4 polgári iskolai és 3 felső kereskedelmi osztályból; az utóbbiak egyenrangúak a kereskedelmi akadémiák osztályaival.

→ **Bizonyítványok államérvényesek.** ←

→ **Egyéves önkéntességi jog.** ←

Az intézet internátussal van összekötve.

Előjegyzés a szünet alatt is.

Részletes programm ingyen és bérmentve.

היימליך אדאלף
נראכשטיינלאנער בודאפעשט קערעפעשער שטראססע

HEIMLICH ADOLF

Budapest, Kerepesi-út 61. szám.

Ajánlja

gyári sarkóraktárát

mindazok figyelmébe, kiknek e szomorú köteleességét teljesíteniök kell.

Olcsó, szép és pontos kivitelért kezeskedik a cég jó hírre.

!!! Olcsó szolid kiszolgálás !!!

Könyv- és vallásszertartási cikkek kereskedő

GEYER OSIÁS

Budapest, Király-utca 20. szám,

ismert szolid cég ajánlja dús raktárát

ראש השנה יום כפור-re.

מחזור ünnepi imakönyvek. Füredi magyar fordításával, 9 díszváson kötésben 3—6 frtig, a négy első kötet 1.50—3 frtig. — **Stern-féle** német fordítással, 3—6 frtig, a négy első kötet 1.50—3 frtig.

Talesz imakönyvek, valódi gyapjú- vagy selyemből, 3—12 frtig. — **Taleszre való arany- vagy ezüst bordura** 50 kr.-tól 6 frtig.

סידורים imakönyvek, magyar és német foiditással, bársony-, plüss-, bőr- v. csontutánzat, díszkötésben 1—10 frtig. — **ספרי תורה** tórák, ujonnan készült 120—250 frtig. — **Tórákat,** ódonon 60—100 frtig.

Rabbi és kántori sapkák, selyem- vagy bársonyból 3—6 frtig. — **Pozsonyi forma,** rabbi kis bársony sapkák 50—80 kr.-ig.

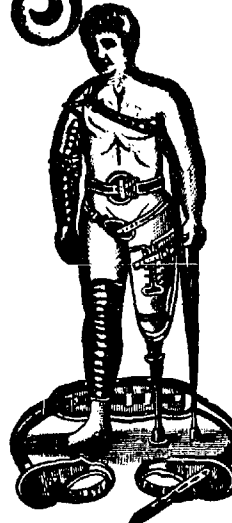
שופרות Uj évi kürt, kütűng hanggal 3—6 frtig, **תפלין** csakis vallásos munkástól, készen 1.20—3 frtig.

Talesz zacskók, arany hímzéssel 3—10 frtig. — **Tórára való köpenyeg** 10—60 frtig. — **Szentládához való függőnyt** készít a legszebb arany hímzéssel, a legjutányosabb áron.

Emléktáblák, 50 évre kiszámítva 1 frttól 1.50-ig. **Korszaki magyar és német prédikációk és iskolakönyvek.** **Postai megrendelések gyorsan eszközöltetnek.**

Specialista
sérpkötőkben

Cs. és kir. osztr.-magyar
és belga kir. szabad.
Kitünt. Brüssel 1893,
arany érem és díszokmányyal.

KELETI-FÉLE

SÉRPKÖTŐ

a legtökéletesebb ezen nemben,
nem csuszlik, nem gyakorol kellemellen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12 »

Gyáramban készülnek ezenkívül:
mütábak, műkezek, műteges fűzők, egye-
nestartók, járó és nyújtó gépek, gummi
göresér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

kötszerész és orvos-szobészi műszerész
BUDAPESTEN.

Főüzlet: IV., Koronaherczeg-utca 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt
borítékban.

Biztosítás árfolyam-veszteség ellen.

Magyar vörös-kereszt sorsjegy
húzás szeptember 1-én, díj 10 kr., esetleges veszteség 5 frt.

Bazilika-sorsjegy
húzás szeptember 1-én, díj 05 kr., esetleges veszteség 3 frt.

Osztrák hitel-sorsjegy
húzás szeptember 1-én, díj 55 kr., esetleges veszteség 25 frt.

Fővárosi bank részv.-társaság

Budapest, V., Erzsébetér 1. sz.

A közeledő nagyünnepek
ראש השנה ויום כפור
alkalmából alulírt czég ajánlja

ima- és ájtatos könyveit,
machsor-okat (ünnepi imák)

magyar és német fordítással, egyszerű és a legdíszesebb kötésben.

Menyasszonyi imakönyvek bársony-, plüs-, elefántesont-imitáció-, valódi elefántesont- és a legfinomabb borjúbőr-kötésben.

Talisz tiszta gyapjuból gyári áron, selyem-talisz (egyedüli képviselősége a zürichi selyem-taliszgyárnak a monarchia részére), arany- és ezüst-sujtások, uj és használt Thora-tekerések raktára.

Készít mindennemű aranyhímzéseket templomberendezésre, ugymint: Thoraköpeny, paroches, chuppe (esketési baldachin) stb., a legegészségesebben és a legszolidabb kivitelben.

A legkiválóbb községek elismerő nyilatkozatai, ugymint: Debreczen, Temesvár, Abauj-Szántó, Mainz, Bács, Földvár stb. stb., betekintésre rendelkezésre állanak.

להג הסכות אתרוגים ללבים ודרסים
Legnagyobb héber kiadóüzlet.

Schlesinger József

Budapest, VII., Király-utca 1. sz., a régi Löwy-féle helyiségben. Bécs, I., Seitenstettengasse 5. sz., a régi templom átellenében.

Az orth. izr. hitközség által fentartott kereskedelmi szaktanfolyammal egybekapcsolt nyilvános

POLGÁRI FIUISKOLA

Pozsonyban, Klarisza-utca 16. szám.

A tanulók beiratása kezdődik: augusztus hó 29-én, az oktatás: szeptember hó 5-én. — Előmutandó okmányok: születési-, iskolai- és oltásbizonyítvány. — Alapos előkészítés felsőbb keresk iskolák (akadémiák) valamint irodák és gyakorlat számára. — 14 oklev. szaktanár és tanító. —

Vallásos erkölcsi nevelés. Mindennapi hittani oktatás. Bővebb fölvilágosítással, megfelelő jó ellátásra nézve is, készségesen szolgál

Oesterreicher M., igazgató tanár

POZSONY, Hosszu-utca 25. sz.

A BUDAPESTI

nagykereskedők és nagyiparosok társulata
és a

Pesti polgári kereskedelmi testület

részéről együttesen alapított és fentartott

BUDAPESTI

Kereskedelmi Akadémia

1898/99. évi **negyvenkettedik** évfolyamára a beiratások az V., Alkotmány-utca 11. sz. a. levő iskolai épületben f. évi szeptember 1-től 5-ig, naponként a délelőtti órákban, tartatnak. A középiskolát végzettek **egyéves kereskedelmi szaktanfolyamára** a hallgatók ugyanott szeptember 6-tól 7-ig iratnak be. Az intézet szervezetét, fölvételi feltételeit, alapítványi és tandíjmentes helyeit, ösztöndíjait stb. tárgyzó tudósításokat kívánatra mindenkinek bérmentesen megküldi a

Budapesti Kereskedelmi Akadémia

igazgatósága

(V., Alkotmány-utca 11. sz.)

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntöde

és gépgyár részv.-társulat Budapesten.

KÉSZIT:

A) Gépeket és építési munkákat, teljes malomberendezéseket, vasúti kocsikat és vasúti föl-szereléseket, transmissiókat.

SPECIALITÁSAI:

B) Kéregöntvény vasúti kerekek, váltók, zuzó-művek, hengerek és ágyugolyókhoz.

Hengerszékek kéregöntetű hengerekkel mind a malomhoz, mind pedig a parasztra örléshez.

Facsiszóláshoz, papir- és cellulosa-gyártáshoz való

GÉPEK.

Vizkereket nagy sikerrel potló **TURBINÁK.**

Villamos világítás nagy távolságra is a mótortól.

Zsilipek, csővezetékek, frietiós kapcsolások, rotatíós dynamo-méterek, — **ACZÉLÖNTVÉNYEK.**

A Kossuth Lajos-utca 16. sz. alatti
városi irodánkban

mindig tartunk dús választékot világító testekből és lámpákból a legkülönbözőbb kivitelben, a hol saját rendszerű elektromos, gáz- és petroleum-mótoraink és dynamo-gépeink is megtekinthetők.